

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.“ TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Agraria. <i>Szecsény István</i>	435
Tanulmányi kirándulás. <i>V. Jós András</i>	436
A kétszeri fiadztatás. <i>Hofmann Jenő</i>	437
A halak járványos (epizootikus) betegségeinek okai- ról. <i>II. Dr. B. S.</i>	438

Kisbetegek közlemények

Irodalmi szemle:

Hazai lapokból. <i>Török Mihály</i>	440
Külföldi lapokból. <i>S.</i>	440

Kormányintézkedések

Vegyes közlemények	441
------------------------------	-----

Közgazdaság, üzlet, forgalom	442
--	-----

Szerkesztői üzenetek	442
--------------------------------	-----

Hirdetések

A legjobb magvak legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs és kir. Fensége
udvari szállítója, a román király Ő Felsége
udvari szállítója, Ferdinánd bolgár fejedelem
Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb
király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp
szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége
udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Agraria.

Az „Erdélyi Gazda“ f. é. 30-ik számában a fenti cím alatt közölt ismertetés után három csillag alatt a Tekintetes szerkesztőség felemlíti csekély személyemet olyanul, mintha az általam az „E. G.“ mult évi folyamának 11-ik számában „Paraszt farmok létesítése“ című irt cikkem által az agraria terv kezdeményezője én volnék.

Minthogy ma már az „Agraria“ megbírálás végett a nyilvánosság előtt áll s mert a nagyon tisztelt szerkesztő urnak reám vonatkozó megjegyzése is mintegy provokál, hogy az „Agraria“-val a nyilvánosság előtt tárgyalatosan foglalkozzam, a leghatározottabban kijelentem, hogy a terv, az agraria terve, kezdetől fogva a Gróf Csáky Sándor és Gróf Csáky Gyula uraké.

A véletlen talán, vagy a Gróf Csáky Gyula urnak személyében vetett bizalma azon helyzetbe juttatott engem már 1896-ban, hogy az agraria anyjának egy privát 18,000 holdas birtoknak külföldi tőkepezések által való kibérlése és sok kisebb parcellákban farmereknek albérlésbe adása tervezésénél — értékesítő központok felállításával — közreműködésemet egy a részletekre is kiterjedő tervezetem által igénybe vette.

Az akkori tervezetem főbb vonásokban a következő volt: A bérlő társaság 30 évre vette volna ki a kérdéses birtokot, az I-ső 10 évre fizetett volna holdankint 12 frt 50 krt, II-ik 10 évre fizetett volna holdankint 13 frt 75 krt, III-ik 10 évre fizetett volna holdankint 15 frtot.

Az egész birtok 360, ötven holdas farmra lett volna felosztandó. Minden egyes farmot a főbérnökség ellátta volna 1700 frt értékű épületekkel; mely összeg a farmerek részéről visszatérítés tárgyát nem képezte volna. De az élő leltár beszerzésére előlegezett 1148 frt s a holt leltár beszerzésére előlegezett 380 frt 6 éven át lett volna a farmerek által törlesztendő.

Minden egyes farmer a megállapított forda alapján 2268 frt ért értékű növényi és állati termékeket állított volna elő.

A farmer kötelezettsége lett volna évenként holdankint 20 frt haszonbért fizetni s az első 6 évben, mint már említém, az 1528 frt élő és holt leltár törlesztésére évenként 254 frt 66 krt, vagyis holdankint az első hat évben a haszonbérrel együtt 25 frtot; mikor is a felszerelés tulajdonába ment volna át.

Maradt volna tehát a farmernek az évi haszonbér, 550 frt termelési költség és 16 frt 50 kr. forgótőke kamat levonása után évenkénti bevételeként az első 6 évben 380 frtja, a 6 év leteltével pedig 634 frtja; s az élő és

holt leltári felszerelés. Számításon kívül hgyván a farmer családja által napszám keresés által esetleg kereshető összeget

Mi tekintettel egy kevés készpénzzel is esetleg rendelkező kisgazdára, oly kereseti forrásnak tekinthető, mi sok irányban figyelmet érdemel.

Hogy ezen 2168 frt értékű termény egy 50 holdas tanyán nem is nagy nehézséggel volna elérhető, akkor mérlegelhető csak helyesen, ha nem hagyjuk figyelmen kívül azt, hogy értelmes, szakképzett egyének felügyelete és utmutatása állana a farmerek rendelkezésére s hogy a szükséges trágyamennyiség a felállítani czélzott központokból ingyen rendelkezésükre állott volna.

Ugynevezett központok vagy értékesítő helyek is tervezettek, a hová minden farmer kötelezve lett volna terményét eladni a helyi ár szerint. Így lett volna:

Szeszgyár 30,000 q. termény feldolgozására.

Gőzmalom 24,000 q. buza és rozs feldolgozására,

Vajgyár 1,400,000 liter tej feldolgozására.

Tojás, baromfi, zöldség stb. gyűjtő.

Hizlalda ökrök és sertések részére, melyeknek berendezése, üzemben tartása a főbérnök kötelessége lett volna. Az egész birtok behálózására Decauville rendszerű vasut terveztetett.

Messze vezetne, de nincs is szükség reá, hogy a tervezetet jobban részletezzem, ebből is eléggé kitűnik, hogy a mintegy másfél millió frt tőke befektetéssel oly nagy bérlet szervezése czéloztatott, ahol a kisgazdák bevonásával a farm rendszerű gazdálkodás nyert volna megoldást a már említett módon.

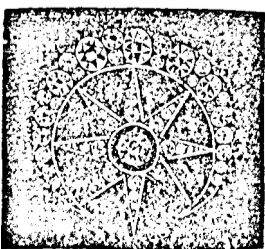
A 30 év leteltével az összes berendezések, építkezések minden kártérítés nélkül a birtoktulajdonos birtokába mentek volna át.

Ehez a tervezethez volt hozzákötve az én hozzájárulásom, ez volt az u. n. „Agraria“ első fázisa.

A Gróf Csáky Sándor és Gróf Csáky Gyula urak intenciójának megfelelő tervezetem helyeseltetett és mégis az ugyancsak 1896-ban tudomásom szerint Brüsselen átdolgoztatott ugyanazon privát birtokra a farmerek által fizetendő fix bérösszeg helyett feles gazdálkodás rendszere alapján, oly módon, mint az „Agraria“-ban most tervezetik.

A főbérlet azonkívül részvénytársasággá alakult volna Brüssel székhellyel, nagy apparátussal 5 millió franc tőkével.

Ez volt az „Agraria“ második fázisa.

Sarga János Ékszerész és órász.

KOLOZSVÁRT,

Wesselényi Miklós-utca 11. szám.

Nagy raktárt tart mindennemű arany, ezüst és drágakő
ékszerekből, Arany, ezüst, acél, nikkel fali és ébresztő órákból

Készít új ékszereket a legszebb kivitelben, valamint ékszer és óra javításokat pontosan.

Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre kedvező feltételek mellett.

SÁRGA GERGELY fehérenemű-, vászon- és férfi divat raktára

Kolozsvárt, Wesselényi Miklós-utca (Belhid-utca) 8. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni a tavaszi idényre dúsan felszerelt

RAKTÁRAMRA,

u. n. mindennemű kész női, férfi és gyermek fehéreneműk, fehér és színes asztalcentők, Chiffonok, Színtartó mosó kelmék, új zebr, kreton és batisz. Keztyűk, harisnyák, Nap- és esernyők.

Midőn a n. c. közönség szíves pártfogását kérem, bátor vagyok megjegyezni, hogy nálam legszolidább kiszolgálás és a legolcsóbb árak szerepelnek.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Vagyok kiváló tiszteltetel

SÁRGA GERGELY

KOLOZSVÁRT, Wesselényi Miklós-utca 8. szám

(120.)

A közeli napokban lépett az „Agraria“ a nyilvánosság elé, egyelőre mint belgiumi Syndikatus s később majd mint törvényes részvénytársulat tanyabérleti rendszer tervezetével és ajánlatával Gróf Csáky Sándor útján.

Most már azonban a kibérlendő birtok nem magán uradalom, hanem közalapítványi birtok volna 22,000 holdtól 34,000 holdig. A bérlet tartama 40 év lenne 11 frt 50 kr. holdonkénti átlag haszonbér mellett.

A kibérelt uradalom 50 holdas tanyákra lenne felosztva, melyeket a szükséges lakóházzal és gazdasági épületekkel a bérlő társulat látná el. Minden tanyabérlő előlegképpen kapna mintegy 2000 frt értékű élő és holt felszerelést, a melyet a tanyabérlő 3%-os kamattal 8 év alatt törlesztene. Kapna 120 frt értékű vetőmagot, mely három év alatt volna törlesztendő és 200—300 frt forgó tőkét, melyet 5%-os kamattal 10 év alatt kellene törlesztenie.

A tanyabérlő nem egy bizonyos összegben megállapított készpénzzel fizetné a haszonbért, hanem a szántóföldi terményeinek fele képezné a haszonbért, a másik felét is azonban, ugyszintén az állati és kerti terményeit a bérlő társaságnak volna köteles eladni, mely a központok által (gyárak, telepek) volnának a bérlő társaság részéről értékesítve.

Az elszámolás a fizetendő haszonbérre, illetve a szántóföldi termények felére vonatkozólag a bérlő társaság és a tanyások között — a társaság által egyes jellegző helyeken felállított minta-tanyák termésének fele volna irányadó, vagyis annyit volna köteles feltermésül a tanyás beszolgáltatni, mennyi azon kerületben felállított minta-tanyán termett.

A nagybérlet u. n. központokkal, gyárakkal, hízalókkal stb. volna ellátva, villamos vasutal a közlekedés, szállítás lebonyolítva. Tanya-felügyelők állanának a tanyások rendelkezésére, részint azok munkáinak ellenőrzésére, részint a szükséges oktatások megadására.

A tanyások a központtól ingyen kapnák a szükséges trágyát — azonkívül a gyárak és gyűjtő-telepek után nyert tiszta jövedelem 5—10 százaléka a tanyásoknak engedtetnék át.

A bérlet lejártakor az összes bérbirtokon található ingatlan beruházások minden megtérítés nélkül ingyen mennek át a bérbe adó tulajdonába.

Rövid kivonatban ez volna a bérleti tervezet; és ez az „Agraria“ harmadik fázisa.

Ehez hozzá szólani, a dolgot tárgyilagosan megvitatni most már módjában és jogában is áll minden gazdának. Én azt hiszem, hogy úgy az ajánlat tevő bérlő társulat, mint a bérbe adó érdeke meg is kívánja azt, hogy ilyen nagy horderejű gazdasági, szociális és nemzetpolitikai kérdéseket mélyen érintő ügy kölcsönös megnyugtatóssal úgy oldassék meg, hogy az a köznek javára váljék.

Ezeket tartva szem előtt, a következő észrevételeimet bátorkodom megtenni: Ki ne lelkesedne azon, mikor arról van szó, hogy hazánk mezőgazdasági fejlődését egy nagy lépéssel előre lehet mozdítani. Ki ne látott volna egy kézben magán, állami, egyházi, hitbizományi, községi birtokot nagy kiterjedésben hiányosan felszerelve, rosszul vezetve, kezelve, mizerabilis, még a minimumnál is kisebb jövedelmet produkálni, a köznek és egyeseknek nemcsak nagy anyagi, de erkölcsi kárára is.

Nos igen, nálunk még igen sok ilyen nagybirtok van és nagyon szívesen vennők, ha azoknak a száma jól megapadna.

Az országban lévő nagyobb birtoktesteknek hasznosabb, jobb és számos kisgazdát is érdekkörébe vonó, a kisgazdákra is jótékonyan kiható tervezetnek látszik ez az elaboratum, melyet Gróf Csáky Sándor egy nagyobb terjedelmű állami birtoknak kibérlése tárgyában az „Agraria“ nevében a földmívelési minisztériumhoz benyújtott.

Az eszme, az idea szép, mondhatni magával ragadja az ember érzületét önkénytelenül; s bár szeretné azt mielőbb megvalósulni látni, az ideál fogva tartó hatása alatt sem szabad azonban megfedkezünk a dolog reális oldaláról, ha azt akarjuk, hogy az eszme keresztülvitele az élet követelményeinek megfelelő legyen, hogy az minden irányban kielégítse a közreműködő tényezőket.

Mindenekelőtt szívesebben látnám nemzeti szempontból azt, ha főleg állami birtokok ilyen módon való kihasználására nem idegen tőkepenészek, hanem vagy hazai tőke, vagy maga az állam vállalkoznék. Mert az nyilvánvaló, hogy okos szervezéssel, körültekintő lelkiismeretes vezetéssel a befektetett tőke a kellő kamatját meghozza s a tőke-jövedelem az országban maradna.

A külföldi tőke ilyen lekötéséhez állami birtokon, csakis a legvégső kényszerhelyzetben volna szabad csak fordulnunk, mert igazi magyar érdeket nemcsak gazdasági, de magasabb állami szempontból is csak magyar pénz szolgálhat. Más elbírálás alá esik a privat birtok kihasználása.

A tervezetnek határozottan hibás része az is, hogy teljesen vagyontalan existenciák volnának tanyabérlőkül kiállítva. Ilyen vállalkozó köztudomáslag akadna feles számmal, de nem sok köszönet lenne ezeknek mezőgazdasági alkalmazhatóságában. Nagyon magas ideának tartom azt, hogy teljesen vagyontalan köznépek birjon annyi morális erővel, — a mennyi a jóra való fejlődésképes farmerben kívánatos, hogy legyen — a bérlő-társasággal szemben is, hogy azon nagy tőke-ereje nagyon meg ne sanyargassa, túl el ne csigázza.

Mindenesetre kívánatosabb, ha a tanyás egy kevés vagyonnal rendelkezik; ilyen is akad elég.

Kardinalis hiba a tervezetben a tanyások részére a haszonbérnek olyan módon való megállapítása, hogy azt évenként fele termékével fizesse, a felállított minta-tanyák termésének alapján. Mert először ilyen módon a tanyások esetleg oly nagy pénzürtékkel adóznának bér fejében a bérlő társaságnak, mely nem állana a társaság által fizetett haszonbéri összeg nagyságával, mi a tanyás nagymérvű megkárosítását jelentené, — más esetben meg rosszabb évek során, a bérlő társulat huzná a rövidebbet, Továbbá ezen gazdálkodási mód által ismét életbe lépette látnók a régi jobbágy-rendszert, de modernizálva, mi esetleg még rosszabb lehetne. Végre mert az elszámolás sok bajjal és kellemtelenséggel járna.

Leghelyesebbnek tartom a tanyásokkal szemben is részint a jelenlegi viszonyok és körülmények, ugyszintén a nagybérlet által teremtett jövő viszonyok és körülmények figyelembe vételével megállapítani az évi haszon-

bér-összeget, holdankint esetleg fokozatosan pénzürtékben, kellő arányban a társaság által fizetett bérösszeggel. Alkalmat és módot kell nyújtani a tanyásoknak is szorgalmuk és igyekeztük gyümölcésének élvezésére, az anyagi boldogulásra, Vagyis ne csak a nagy tőke éljen és virágozzék, de a kicsi is. Éljen, és éljen hagyni!

Az 50 holdas tanya-területeket helyeslem, ezzel egy pár gyermekkel bíró család 2 cseléddel megbirhat. Kiseb területeknek tanya-épületekkel való ellátása sok költségbe verné a bérlő társulatot, a tanyás pedig kis területen kis hasznót látna. Nagyobb 200 - 300 holdas tanyabérleteknek itt nincs értelme.

A központoknak, gyáraknak, telepeknek, hízalóknak stb. felállítását — a trágyán kívül, leginkább hasznos a bérlő társulatra. A tanyásoknak szorítása terményeiknek a bérlő-társulat részére való kizárólagos eladására csak akkor helyeselhető, — ha e központok tiszta jövedelméből a tanyások méltányos osztalékban részesülnek.

Czél szerű lesz a tanyások részére magán a bérbirtokon olcsó hitelszövetkezetet alakítani.

Külföldi tőkepenészek vállalkozása esetén figyelmen kívül nem hagyható az adminisztráció berendezése. Magyarországon csak magyar lehet az adminisztráció is. Semmikép sem engedendő meg állami birtokon, hogy német vagy francia tisztikar, gyári személyzet stb. fészkelje be magát.

Az állam a kellő felügyeleti jogát iparkodjék a legalkalmasabb módon kikötve gyakorolni.

Egyszóval csak a minden oldalról való kölcsönös igaz törekvés ezen egészséges eszmének helyes utra terelésében hozza meg azon kívánatos sikert, a melyhez az „Agraria“ létesülése esetén hozzá úgy a tőke, mint sok ezer jóra való munkás vágya fűz.

Bár más irányban óhajtottam e kérdést megoldva látni, mint ezt e lap hasábjain már kifejtteni szerencsém volt, mégis szívesen üdvözlöm, mert haladás.

Szecssey István.

* * *

Adjuk e cikket, mert a benne foglaltak nagyobb része a mi véleményünkkel talál. Például — többek közt — a teljes vagyontalanságot mi sem tartjuk valami jó qualificációnak arra, hogy valaki tanyás legyen.

Viszont azonban jónak tartjuk a terményben való feles rendszerű fizetést, mint olyat, amely a kisebbet, a gyöngébbet védi.

Ami pedig a jobbágy-rendszerre vonatkozó hivatkozást illeti — hát annak bátran békét hagyhatunk, nem is látjuk szükségesnek fejtegetni: hogy miért.

Szerk.

Tanulmányi kirándulás.

V.

II. Rész.

A fogarasi ménes uradalom megtekintése után, Kucsulat községből a homoród-almási állomásra mentünk s a június 6-án este 7⁵⁸ órakor induló vonattal, 1/2 11 órakor érkezünk meg a brassói állomásra, honnan a közuti vasutal mentünk be a városba és az Orient szállóban lettünk elszállásolva.

Június 7-én reggel 6 órakor, kocsikon mentünk a pályaudvar közelébe levő petroleum-finomító-gyárba, melyet két gyári tiszt kalauzólása mellett

Telephon: 198.

Solymosy és Társa betéti társaság.

Sürgönyök:

Gépgyár és Vasöntöde

Solymosy gépgyár.

Kolozsvár.

Álló és fekvő gőzgépek, szivattyúk, sajtók
— TELJES SZESZGYÁRI-, MALOM ÉS TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEK. —

Gőzkazánok, Vízkerékek, Turbinák.

GAZDASÁGI GÉPEK: Cséplőgépek, Járgányok, Rosták, Trienrök, Szecskaavágók, Boronák, széna- és szőlőprések stb.

Fémöntvények. — Oszlopok. — Csigalépesők. Külön osztály: **EKÉK.**

tekintettünk meg. Ezen petroleum-gyárba a szükséges nyers anyagot Romániából szállítják vasuton; a kocsikról a nyers anyagot, a föld alá helyezett tartályokba bocsátják le, majd szivattyuk segítségével nagy 8—10 ezer Hl.-es tartályokba lesz nyomtatva, honnan jön a feldolgozáshoz. A nyers petroleum-ból különböző anyagokat kell eltávolítani, hogy az használható legyen veszély nélkül a világításra. Ezen anyagoknak az eltávolítása melegítéssel történik; midőn azoknak egy része elillan, s lehűtve felfogatik. A különböző hőfoknál illók külön-külön fognak fel; így: benzint, petroleumot, I. könnyű olajat, II. könnyű olajat és nehéz olajat nyernek; visszamarad a kocsz, melyet fűtésre és elektromos csúcsok készítésére használnak. A nyersanyag melegítését a lepárlókban végzik, melyek henger alakú vízszintesen elhelyezett edények; a gáz elvezető csövék alkalmas hűtőben folytatódik. A lepárlás két részben történik; először nagy lepárlókba melegítik, majd a vissza maradt sűrű rész, kisebb párlókba kerül; mely, minthogy itt magasabb hőfokot fejtenek, keményebb szerkezetű. A második lepárlóban minden olajrészt átpárolnak a nyersanyagból, a lehűtést azonban úgy eszközlik, hogy a parafin ki ne váljon, mely a csöveket dugná el; vissza marad a kocsz. Az elszálló gázokat felfogva és lehűtve külön-külön tartályokba bocsátják s az előállítandó petroleum minősége szerint, bizonyos arányban keverik. Ezen petroleum még nem elég tiszta, a használatra nem alkalmas; épen ezért a tisztító tornyokba még kénsavval és natron-lúggal keverik. A tisztító tornyok magas, vas pléh-edények; alul kupban végződnek és csövekkel vannak összekötve. A petroleumot felfogtatva a toronyba, kénsavat adnak hozzá és hogy egymással jól keveredjenek, alulról levegőt nyomtatnak be. Ha a levegő már nem ömlik be, a kénsav nehezebb lévén a petroleumnál, leszáll és elvezethető; majd a lugot nyomtatják be és épen úgy keverik azt is a petroleummal, mint a kénsavat. A kénsav és natron-lug a petroleumot tisztítlanító anyagot megkötik és így azok eltávoznak; de a petroleum még mindig tartalmaz vizet, mitől megszabadítandó: egy szűrőn bocsátják keresztül, melynek alján konyhasóréteg van. A petroleum alulról bebocsátva, a sórétegen megy át, mely vizét elvonja s a teljesen tiszta petroleum az edény közepén kiáll, tölcserű nyílásával magasan végződő csövön eltávozik s kész a világításra. Az elszálló nehéz olaj nagyon sok parafint tartalmaz, melyet úgy nyernek ki, hogy azt hűtő-medencékbe bocsátják, melyek csőhálózatában nagyon hideg - 10—12° C. sóoldat kereng. A lehűlés folytán a parafin csomók alakjában kiválik, melyet sajton bocsátanak keresztül, az olaj és parafin elkülönülnek. A parafint préselik, majd kénsav, lug, benzín és szénnel kezelve teljesen megtisztítják, papiros-szűrőn át bocsátva formázzák és szép fehéren jön a kereskedésbe, vagy további feldolgozásra; az elkülönített olajat pedig világító gáz készítésére használják fel. A már említett só-oldatot egy hűtő-gép segítségével állítják elő; az ammoniát nagy nyomással csepfolyóssá sűrítik, ez szabad térbe jutva, gyorsan párolog el, környezetétől nagy meleget von el, ezt egy csőrendszerbe vezetik, mely konyhasó-oldattal telt edénybe van elhelyezve, mely ily módon lehűtetik; a gázzá változott ammoniát pedig újból a sűrítő-gépbe jut, a só-oldat szintén vissza kerül a hűtő-kádba és így egyik se megy veszendőbe. Ezután a petroleum-hordók töltését néztük meg, majd a vegytani laboratóriumot, hol igen ügyes szerkezeteket láttunk a petroleum vizsgálatára.

* * *

A petroleum-gyárból a közeleső kénsav- és

mütrágya-gyárba mentünk át. A kénsav-gyárban a pirit (vaskovand) elégetése folytán nyert kéndioxydot, megtisztítva a Glover-toronyba, onnan az ólomkamrákba vezetik; ezekben találkozik a kéndioxyd salétromsav, oxgyén és vízgőzökkel, a salétromsav a kéndioxydot oxydáva, vízgőzzel képződik a kénsav; a salétromsav a Gay-Lussac toronyban kénsav által elnyelve, a Glover-toronyba kerül, innen újból az ólomkamrákba menve, az oxgyénjét a kéndioxyddal beáramló oxgyénből felvéve, ismét alkalmas lesz a kéndioxyd oxydálására s így egy folytonos körutat ir le, az ólomkamrákból a Gay-Lussac toronyba, onnan a Glover-toronyba, majd ismét az ólomkamrákba, közbe átváltozva, a kénsavval, a kéndioxyddal vegyületet képezve, végre ismét visszanyeri eredeti összetételét, hogy újból átalakuljon; így a salétromsav nem megy veszendőbe, de egy kevés vesztésé mégé kerülhet el, mit folyton friss savval pótolnak. Az ólomkamrákban visszamaradó kénsav mintegy 50%-os, melyből még sok vizet kell elpárologtatni, hogy tömény oldatot nyerjenek; a viz elpárologtatása az ólom-s há ezt már megtámadja, a teljes töményítés a platina-üstökben történik; innen aztán a kénsavat üvegpalczkokba engedve és jól ledugaszolva hozzák a különböző ipari célokhoz feldolgozásra, így a mütrágya-gyártáshoz is.

A phosphorsav, ez a növények egyik legfontosabb tápanyaga, a phosphátok, csontok stb.-ben nagy mennyiségben van jelen; csak ezen anyagokban a phosphorsav tricalcium phosphát alakjában van jelen és mint ilyet a növények nem vehetik fel, mivel ez vízben egyáltalán és gyenge savakban is kevésé oldható, épen ezért szükséges ennek oldhatóvá tétele, vagyis feltárása. Az oldhatlan phosphorsavnak oldhatóvá tételével foglalkozik a superphosphát-gyár, hol a phosphorsav tartalmú anyagokat porrá zuzva, meghatározott mennyiségű kénsavval hozzák össze; midőn is a tricalcium phosphát, monocalcium, vagy superphosphátá alakul át, mely már vízben igen, gyenge savakban még jobban oldódik. A kénsavval összekavart phosphát-lisztet egy pinczébe ejtik le, hol az megszikkadva a szárítókon kiszárittatik és raktározva, végre a gazda rendelkezésére bocsátják.

Ismerve már most, hogy miképp készül az árpa és más növények trágyázására a phosphortrágya, a derestyei Cell-sörgyárba mentünk megnézni, hogy miképpen készül az árpából a sör.

Legelőször is a célszerű maláta-szerűt és az alkalmas áztatókat néztük meg, hol nagyon szép malátát volt alkalmunk látni s fogalmat alkottunk, hogy milyenek kell lenni egy jó maláta-szerűnek. A Cell-féle sörgyár maláta-szerűje jó tágas, boltozatos, melyek vasoszlopokon nyugszanak, a palló cement-lemezekből készült, az egész szerű el van látva vízvezetékekkel. Az áztatók vaspléhből készültek és alul kapaalakuan végződnek; az ázott árpát kis kocsikba engedik, ezeken viszik aztán a szerű megfelelő helyére, hogy ott tovább kezeljék. Megnéztük a maláta-aszalókat, a gyárnak kettő van és mindkettő kétemeletes, vízszintes fűtő csövekkel van ellátva; mindkét aszalón az okszerű aszalónak felszerelése megvannak. Megnéztük a maláta-raktárt, a különböző tisztító gépeket, melyek a malátát a piszoktól és a csirától választják el. Legfőképpen a főző-ház fölött találtuk a maláta-zuzót; a megzuzott maláta egy zárt kocsiba hull, mely az előczefrézők fölé toható. Az előczefréző a czefréző kád fölött van és hivatása, hogy a megzuzott maláta vízzel kevertessék, mielőtt az a czefréző kádba kerülne, minél fogva a szétporlódása meg van akadályozva. A czefréző kád vasból készült, kavarázó készülékkel és mivel a czefréző kád czefre-szűrőül

is szolgál, törköly lazítóval és szűrő fenékekkel is el van látva. A czefréző kádon alul fekszik a czefre főző üst, mind czefréző kád, mind czefre főző üst kettő van. A czefre főző üstben történik a czefre felfőzése és minthogy a deokció, vagy részletes felfőzési eljárás van alkalmazásban, a czefrének többszöri felfőzése, ugyancsak a czefre főző üstben történik a czefrének a komlóval való főzése is, vagyis a komlózás. Vannak szivattyuk is, melyek részben a felfőzött czefrét szállítják vissza a czefréző kádba, részben pedig a komlózott levet nyomják a hűtő hajókra. A főző házban van a komlósűrő is, a mely a komló-tobzokat tartja vissza. Egy szellős helyen vannak elhelyezve a hűtő hajók, ezek vaspléhből készült nagy tányér alakú edények, egyszerre 50 Hl. czefre fér beléjük; a gyárnak két ilyen hűtő-hajója van, ezeken történik a czefre részbeni lehűtése, a további hűtést a tejkezelésnél is használt Lawrence-féle és Theisen által módosított hűtő-jeges vízzel végzik, egész 4° C.-ig. A lehűtött czefre ezután az erjesztő pinczékbe jön és az itt elhelyezett erjesztő-kádokban lesz keverve az élesztővel. Az erjesztő pinczék hűtve vannak, még pedig úgy, hogy egyik végök a jégverembe nyílik, itt a hőmérsék 3—4—5° C. Az erjesztő pinczékben alkalmunk volt látni, a főrjedésnek négy fő stádiumát, az erjedés kezdetét, midőn a folyadék felszínre fehéres habréteggel van bevonva, a következőt, midőn kerekén a kád oldala mellett fehér habkoszoru látható; a harmadikat, midőn a folyadék egész felszínre sűrű habbal van bevonva és végül az utolsót, az erjedés befejezését mutatót, midőn a folyadék felszínre egy piszkos-barna réteggel vonódik be. Ezután ezen piszkos barna réteget, mely főképp a komlóból kivont anyagokat tartalmazza, eltávolítják, mivel a sört élvezhetlenné tenné és a főrjedésen keresztül ment sörle, a ficzko, az ászok hordókba kerül. Az ászok hordók az ászok pinczében vannak, nagy tölgya, belül szurkozott hordók, ezekben történik a sörnek további kezelése, vagy ászokolása, itt folyik le az utóerjedés, innen kerül a sör fogyasztásra. Az ászok pinczében a sört az előállítandó sörhöz képest 2—3—5 hónapig kezelik, a hőmérsék 2—3° C. A töltőben történik a sörnek kisebb, 25—50 literes hordókba való lefejtése, ugyancsak palczkokba is. Itt kóstoltuk meg a gyárban előállított sört, mely méltán megérdemli a dicsegetet jóságáért. A gyár után az újabb kor egyik hasznos találmányát, a pleumatikus csirázatókat néztük meg, melyek egy külön épületben vannak elhelyezve és segiségökkel a legnagyobb melegben is a legkifogástalanabb maláta állítható elő. Ezek henger alakú vaspléh edények, tengelyük körül forgathatók, belül egy átlukgatott lemezű henger van, melyet körül fog az ázott árpa. A henger-edény fala kettős, a belső szintén át van lyukgatva; a belső hengeren keresztül vízcsappal telített levegőt szivatnak, mely az árpán átnyomulva, annak kellő nedvességet és oxgyént ad, a hőmérséklet tetszés szerint szabályozhatjuk, így az árpa nagyon jól fog csirázni s azzal, hogy a dobot forgatjuk, egyenletesen forgatjuk az árpát is és így a csirázás is egyenletes lesz. A vízcsappal a levegőt, egy a falba elhelyezett készülékkel telítik, mely a vizet rendkívül finom cseppekre osztva, azt a levegő könnyen magával ragadja.

Joós András.

A kétszeri fiadztatás.

E lap irodalmi szemléjében (f. év július hó 2-án) megemlékezés történt a fenti czim alatt írott cikkemről. Jelenlegi viszonyaink között és különösen az erdélyrészi hűvös, viz-

A Zalahalmi kénkovandó ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és mütrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű mütrágyait

a t. ez. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q-án alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Arajánlatokkal készséggel szolgál a KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.

(11)

dús völgyekben oly fontos tenyésztési ágnak tartom a sertéstenyésztést. hogy nem mulasztatom el a kétszeri fiadztatás kérdését még egyszer tárgyalni.

Első cikkemben statisztikai adatokkal kimutattam, mennyire szállott alá sertéskivitelünk, kimutattam, hogy mily nagy veszteség a gazdákra a sertéstartástól való idegenkedés és felhívtam olvasóink figyelmét mennyire indokolt, habár kockázattal is ezen állattenyésztési ágnak újból való felkarolása, illetve üzembe állítása.

Mikor a tenyésztés forszírozását ajánlottam, tisztában voltam mint gazda, hogy oly dolgot ajánlok, mely tenyésztési szempontból kifogás alá esik. De ugyanakkor rámutattam arra is, hogy vannak hazánkban tiszta vére tenyészettek, honnan az elhasznált tenyészanyag pótlása lehetséges. A régi tenyészanyag a mai árak mellett pedig igen jól értékesíthető.

Igen hosszadalmasnak kellene lennem és csak ismétlésekbe bocsájtkoznám, ha számításokkal akarnám kimutatni, mennyire áll az ma, hogy gazdáink azon üzletágot karolják fel, a mely legtöbb jövedelmet ad. A sertéstenyésztés gazdáink oly üzeméga volt, melyet apróra ki tudtak számítani, tudja tehát minden gazda, hogy mit jelent az, ha egy kocza alól átlag nem 5, de legalább 9 süldőt adhat el évenként.

Sertéseink értékesítik a legjobban és leggyorsabban a felétegett szemes takarmányt. Ez a jószág az, mely a legeltetést is igen meghálálja, ha van első sorban elég vize, sója és egy kis szempótlék. Hogy a kezelési költség szaporodik a kétszeri fiadztatás által, tény, a koczatartás is többbe kerül, ezen több kiadás azonban bőven térül meg a 4 darab süldő ára által. Ha számításba vesszük, hogy sertéseink 5-6 kiló szemes takarmány után 1 kiló hust termelnek, akkor számításba kell vennünk azt is, hogy az nem megvetendő haszon, ami megmarad nekünk a szállítási költségen. Régen bebizonyított tény, hogy az a gazda jár legjobban, ki termelvényeit lehető koncentrált alakban képes a központi piacokra szállítani. Azzal, hogy 25 krajczár ára tengerit, mint 50 krajczáros hust hozza forgalomba, előbbi elv kívánalmainak eleget tettünk.

Gazdasági termelésünk egyik ága sem lévén izolált, az általános üzletmenetnek is javára válik, különösen az olyan, mint a sertéstenyésztés.

Figyelembe veendő még az a körülmény is, hogy a kőbányai piacra hozott 167,000 darab sertés közül 96,000 darab szerb sertés volt. Tehát a felhozott sertések nagyobb fele idegen eredetű, mely állatokért pénzünk külföldre került.¹ Milliókra rug azon összeg, melyet így elvesztettek gazdáink, de még többre fog az rugni, ha tartozkodásunk által a tenyésztésben módot nyújtunk a külföldnek szükségletünk még nagyobb arányu fedezésére. Ha nekünk van elegendő sertésünk, a külföldi behozatalt korlátozhatjuk, míg így kénytelenek vagyunk a behozatalt megtérni, mert a fogyasztók joggal követelhetik ezen hus és zsirt adó állat piacra hozatalát bárhonnan is.²

Aki Szerbia termelési viszonyait ismeri, nagyon jól tudja, mily alkalmasak az ottani talaj-, éghajlati- és birtokviszonyok a sertéstenyésztésre. Igen nagy területű erdőségeik, melyek legnagyobb részét községi kezelésben vannak, kitünő legelő terület. Víz a völgyekben bőven van, sőt a mészkő-hegységekben még nagyobb magasságokban is számos a sok vizet adó forrás. Az árpa, de különösen a ten-

¹ Nem a mi pénzünk megy azokért ki, mert azokat a szerb kereskedők hozzák be hozzánk értékesítés végett, melyel bizony nyomják a mi terményünk, illetőleg sertéseink árát.

² Nem szorultunk mi soha arra, hogy hozzánk fogyasztásra bárhonnan sertéseket hozzanak, de annál a benső viszonynál fogva, melylyel monarchiánk kereskedelmi szempontból Szerbiával áll, nekik a behozatalt meg kellett engednünk.

geri termelése oly nagy arányu, hogy sokkal kevesebbe kerül a sertéstartás ott, mint nálunk. Az ily konkurencziát ha figyelmen kívül hagyjuk, csak magunknak ártunk, annál inkább, mert iparcikkeink kivitele nem oly nagy, mint az állati exportból eredő jövedelmük.

Ily körülmények között szinte erkölcsi kötelességünk a versenyképességünket fokozni. Igen gyakran tapasztaltuk már azt, hogy bizonyos termelvényeket könnyű szerrel bebozsájtottunk, de ismét kiszorítanunk nem sikerült, csak nagy megerőltetéssel.

Kétségtelen, a változatos termelés hozza meg a legtöbb jövedelmet, így ezen utóbbi években abba hagyott tenyészág sokban hozzájárulna a jövedelem fokozásához.

A sertésvész utóbbi időben nem pusztít már oly nagy mértékben.³ A gazda is jobban ismeri már a védekezési óvintézkedéseket, de a köznép is óvatosabb és a sertések életrendi követelményeinek jobban megfelel, tehát ez is csökkenti a kockázatot.

Rendes körülmények között a karácsonyi fiadzás divott, hogyha kétszer akarunk fiadztatni, ajánlatos lesz már november 1-ére malacoztatni, így kikerülhetjük, hogy a második fiadzás a legforróbb nyári időszakba essék. A takarmányozás minőségileg semmiben sem igényel változtatást, csak természetesen mennyiségileg kell fokoznunk. Amint az egyszerű fiadztatásnál főtörekvésünk volt, hogy a malacokat lehető korán kapassuk szemes elegyre, a forszírozott tenyésztésnél ezen körülményre is nagyobb gondot fordítsunk, mert mentül kevesebb tejet használtatunk el a koczától, annál erőteljesebb marad az és annál biztosabb lesz a második fiadzás eredménye. A nyári fiadztatásnál a zöld legelő, illetve takarmány fontos szerepet játszik és ha van régi luczernásunk, bocsássuk erre anyakozáinkat, míg a luczerna hajtásai gyengék. Amint télen hideg ellen védelmezzük a malacokat, úgy nyáron a meleg ellen óvjuk. Hűvös ól és jó fürdőhely ilyenkor megbecsülhetetlen. A higabb takarmány, több só adagolása és lehető korai beoltás, valamint herélése a növendék-állatoknak szintén egyik követelménye a kétszeri malacoztatásnak. Nem a mostani viszonyok között, de mikor a sertés ára sokkal olcsóbb volt, akadt számos gazda, ki ily módon egyenlített ki a jövedelmi különbséget.

Gazdáink szakértelme már olyan, hogy nem kell tartanunk az elhibázott tenyésztésektől, mindenki viszonyaihoz mérten rendezheti be a tenyészanyag számát, így nincs is okunk tartani attól, hogy a fokozott termelés degenerálna mangalicánkat.

Az elvesztett piac visszahódítása minden fáradozásunk dacára már most sem lesz könnyű, annál indokoltabb tehát a sietés.

Hofmann Jenő.

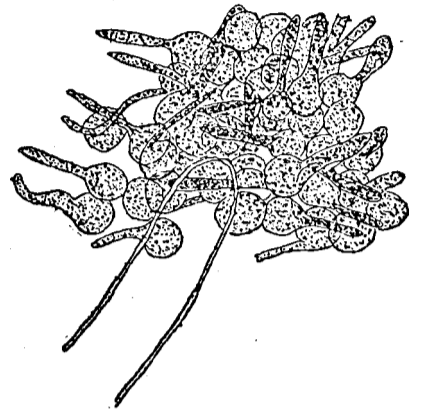
A halak járványos (epizootikus) betegségeinek okairól.

II.

A vízi penész természet történetiája legjobban fog minket arra megtanítani, hogy ez nem is lehet másként. Mert miből élnek a Saprolegniák? Mindenféle elhalt állati és növényi szervezetből, minden bomlásban lévő szerves anyagból. Ilyen sokféle táplálékhoz való alkalmazkodásuk által képesek táplálékban aránylag szegény vizekben élni, de képesek ezen saprophytikus életmódot alkalmilag a parazita-életmóddal is felcserélni. Miért a közelebbi oka a járvány kitörésének? Ezekre a kérdésekre ez idő szerint csak találgatással lehet feleletet adni. Tudjuk, hogy bizonyos betegséggel szemben való immunitás, valamint az iránta való fogékonyság bizonyos törvények-

nek vannak alá vetve, de a törvényeket alig ismerjük. Csupán a penész élettörténete ad némi felvilágosítást azon okok felől, melyek a halak megtámadását vonják maguk után.

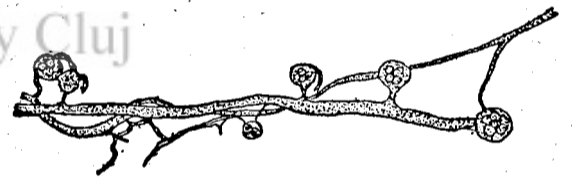
Mycelium alatt, melyből a gomba teste fel van építve, az öt alkotó gombafonalak összeségét értjük. A vízi gombáknál ezek a fonalak harántfal nélküli tömlők, vagy egyszerűek vagy elágazottak. Tartalmuk szintelen, világosszürke plasma. A fonalak a tápanyagot minden oldalról körülveszik. Egy légy, egy rovar álca, egy halpete, amelyet a Saproleg-

5-ik ábra.

Egy kiürült sporangium körül csoportosult zoosporák, melyek csiratömlőket bocsájtanak ki s képesek a táplálékukra szolgáló anyagot inficiálni. (620-szoros nagyítás.)

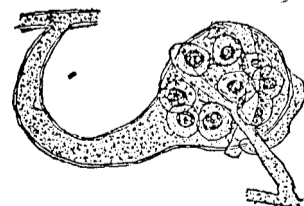
niák támadtak meg, épen ezért fehéres burokkal vannak körülveve. Az ilyen penészgombagyöp, melynek kinézése a szerint változik, hogy valamely gyakori Saprolegnia faj vagy Achlya van benne több, lehet gyöngéd szálaból álló, úszó vagy merev, tüskés, rendszeren 1-3 cm. átmérőjű. Az egyes gombafonalak legfőleg 1m/m átmérőjűek.

6-ik ábra.

Egy gomba-fonál végén fürtösen elhelyezett oogoniumok. Egy antheridium-ág fonja körül a fonalat s megtermékenyítő tömlőket küld az oogoniumokhoz. (200-szoros nagyítás.)

Idősebb korokban harántfalak képződnek ki a fonalak végén, melyek az ivartalan szaporodásra szolgáló szerveket rekesztik el. Ezek a sporangiumok, melyek belsejében a plasma oszlása által jönnek létre a tulajdonképeni ivartalan szaporodási szervek a zoosporák vagyis a rajzó-sporák. A zoosporák nagyon kicsinyek, egy milliméternek $\frac{12}{1000}$ része az átmérőjük. A sporangiumból kiszabadulva levetik a takarójukat s ciliájukkal egy ideig a vízben szabadon mozognak, mignem nyugodni térnek. Ezen állapotukban a kedvező tápanyag rendkívül nagy vonzóerőt gyakorol rájuk. Ilyenre jutva csirázni kezdenek, tápláló fonalaik behatolnak a tápanyagba s létre hozzák újra a penészgombát.

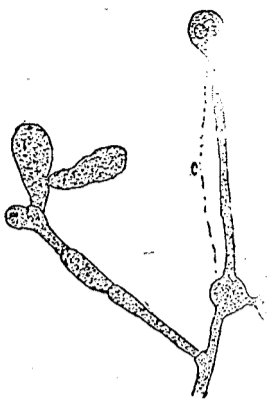
7-ik ábra.

Egy oogonium az öt körülvevő antheridium szálaból. Az oosporákban a hártya és az olajos-plasmas tartalom kivétel. (600-szoros nagyítás.)

A szaporodás másik alakja az ivartalan szaporodás, az oogoniumok útján. Az oogoniumokban vannak a peték, vagyis a zoosporák. Az oogoniumok a penész szálabnak vagy oldalsarja gyanánt fejlődnek ki, vagy bevégzik őket (8-ik ábra). Gyakran társulnak hozzájuk kiürült, működés nélküli antheridiumok. Mindkét szerv rövid — egész — igen hosszú nyélen ülhet. Az antheridiumok némelykor nagyon hosszúak s oly erősen fonják körül az oogo-

³ Jaj!... dehogyan nem, dehogyan nem!!

niumokat, hogy eredetük s helyzetük nehezen tanulmányozható. A halak inficziálása mindkét

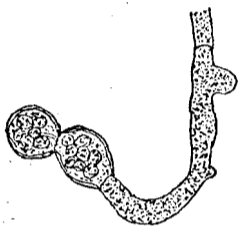

8-ik ábra.

A Saprolegnia termő ága, mely részben Sporangiumokat, részben oogoniumokat visel. A Sporangiumok még éretlenek. (350-szeres nagyítás).

pes regenerálni a növényt.

A vízi penészek egy másik genusához tartozik a *Leptomitus lacteus*, mely rendkívül tömeges előfordulásával vonja magára a

9-ik ábra.

Egy fonál vége két láncalakban egymáshoz tapadt oogoniummal számos oosporával. Atheridiumok itt nincsenek. (350-szeres nagyítás).

s a vízvezetési csöveket bedugta. Úgy szaporodik, mint az alább említett penészek, vagoniumai azonban ismeretlenek.

Mennyi zoosporát termel egyetlen sporangium? Hány penész-kulturának szolgál termőtalaj gyanánt egyetlen, kis, néhány négyzet milliméter területű bogár-álcza? Egy sporangium mintegy 250 csirázóképes, infektióra alkalmas zoosporát rejt magában (6-ik ábra). Egyetlen kis penésztelep 1000-nél több sporangiumot nevel. Egy közép nagyságú halon tenyésző penész gyöp sporangiumai megszámlálhatatlanok. Nem kell tehát csodálnunk, ha a természetes vizek minden literjében számos efféle penész-csira van. Ezen rendkívül tömeges előfordulás alapja a táplálékul szolgáló halott és eleven szerves mediumok nagy száma. A saprolegniák minden állati és növényi anyagon tenyészthetők, vigan élnek a különböző tápláló-oladatokon, megtámadják az eleven halakat, halikrát, a folyami rákot, alsóbb rendű rákokat, bogárpetéket és álcákat, ke-rekes férgeseket (Rotatoria), véglényeket (Protozoa), kagylókat, vízi csigákat, szalamandrákat s bizonyosan még számos más állatot. Habár az állati anyagokat határozottan előnyben részesítik is, de azért algák stb. s a vízbe hullott himporszemecskék nagy tömege esik nekik áldozatul. Körülhálózják őket s oly gyorsan nőnek, hogy 3 nap alatt százakon nőnek keresztül. Ha a vízi penészek ily nagyon elvannak terjedve, miért nem pusztítanak el minden édes vízi élőlényt?

Erre nem tudunk most feleletet adni. A méltóságosan nyugodt víz-tükör az életnek hány tragikus harcát fűdi, aminek csak egy kis töredékét ismerjük. És ezen kis, ismert részét az ön- és fajfenntartásért folytatott harcoknak sem tudjuk kielégítően megmagyarázni, megérteni. (Dr. A. Maurizio-Berlin a Mutter Erde I. 18-ban)

Dr. B. S.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Méhelöses. Teheneknél a mint tapasztaljuk megtörténik, hogy borjuzás után a borjutartó a legnagyobb elővigyázat mellett is kijön — egy ily esetben a következő eljárásom teljesen bevált. Az előesett borjutartót timsó-vízzel tisztára mossuk s azt óvatosan vissza tesszük, azután a tehén farkszőrbojtjára 4—5 kilo súlyt kötünk, (én egy 5 kilós mérlegsúlyt kötöttem) hogy a farkát fel ne emelhesse, mit ő folyton próbálgat és erőlködik, de ha farkát fel nem emelheti, az erőlködéssel is felhagy. Továbbá a tehén fejét jó magasra felkötjük, úgy, hogy 8—10 órán át le ne fekhessen s e közben egy hideg vízbe mártott vastag ruhát tartunk a tehén hátán, melyet többször megnedvesítünk. A már letelt 8—10 óra után a fejét eloldjuk, hogy lefekhessen s pár órai pihenés után az előbbeni eljárás 24 óráig ismétlődő, miután a méh többé kijönni nem fog.

Simó Gábor.

Az őszibarackok levélfodrosodása. Az elődsi *Exoascus deformans* gomba által előidézett fenti betegsége ellen az őszibarackoknak a kénezés sok esetben bevált, de a gomba továbbterjedését hirtelen időváltozások esetén meggátolni nem képes. E célra a „Lyon horticole“ szerint Tahoires egy szert talált fel, mely sikerrel alkalmazható. Ugyanis 100 liter vízben feloldunk 150 gramm vasgálicot, mely oldathoz még 300 gramm rézgálicot adunk. Ezzel a valóban könnyen előállítható szerrel, mely használat előtt jól megkevertetik, lesznek a barackfák erősen fecskendezve. Ha azonban az ágak még fiatalok, gyengék, az oldat meghigitandó, különben kár eshetik a gyümölcsfákban.

A gyümölcsfák nyári öntözése. Állandó száraz nyár folyamán kénytelenek vagyunk gyümölcsfáinkat öntözni. De hát ezt a munkát is értelemmel kell végezni, mert másképp semmi haszna sem látszik. Azért legjobb a fa körül a földke lyukakat vájni s az öntöző vizet azokba tölteni. Megjegyzendő, hogy a lyukakat nem szabad közvetlen a gyökérzet közé vájni, hanem a törzstől oly távolságra, mekkorára a legszélsőbb koronaágak nyulnak. A törzstől azért kell oly távol e lyukakat vájni, mert ellenkező esetben könnyen sérthetnének gyökereket, a mi a fára nézve végzetes lehetne.

Mennyi műtrágyát alkalmazunk? Az alkalmazandó műtrágya mennyisége természetesen a talaj viszonyoktól függ első sorban. Mégis nagy átlagban azt lehet mondani, hogy gabona alá per kat. hold 130 kgrm superphosphat alkalmazandó. Czukorrépa alá a föld termőképessége szerint 130—200 kgrm szuperphosphat és annak negyed része vagyis 33—50 kgrm salétromot alkalmazhatunk. Takarmányrépa alá 130—200 kgrm phosphatot és 42—66 kgr salétromot. Gabona felültrágyázásához 40—67 kgrm salétrom szükséges.

Boros üvegekre való szurkot, mely azokat tökéletesen légmentesen bezárja, legcélszerűbben készíthetünk a következő módon: $\frac{1}{4}$ kiló sárga viaszt gyenge tűzön kell felolvasztani — nem forralni — és 65 deka hegedü gyanút (kolofonium) és ugyanannyi fehér szurkot bele kell tenni. Ha az egész tömeg jól fel van olvadva és összevegyülve, akkor a teli és bedugasztott palackok nyakát bele kell mártani s egyszer körülforogatni, hogy a szurok mindenütt egyenlően hozzátapadjon. Ha azt akarjuk, hogy a szurok szebb legyen, akkor a fenn leírt folyadékba még 15 grm. gummilacot is keverünk, ezáltal a szurok átlátszóbb és nem oly könnyen ledörzsölhető lesz.

A meszes rézgálic habarcsot (Bordelaise-keverék) a következőleg készítik: 100 liter vízben 2 kilogr. rézvitríolt (kékkő) és 2 kgr. oltott meszet adnak. Legjobb a két anyagot külön edényekben oldani s úgy keverni össze.

A trágyalé kitűnő trágya veteményekre. De a jó hatást csak úgy lehet biztosítani, ha kellő időben alkalmazzuk és a kellő módon.

Legjobb borongós, esős időben öntözni vele. A tehén-istállók trágyaleve s az emberi ürülék hígítottan is csak rothadt, kiejert állapotukban megfelelők. Száraz időben a trágyalé kiégetné a növényeket.

Friss ugorkát télire eltenni. Szép zöld, hibátlan és nem tulságosan nagy ugorkákat kell kiválogatni. Mindeniket egy-egy darab megáztatott s leszikkasztott pergament papírba kell csavarni s czérnával körülkötni. Néhány napig még így száradni kell hagyni, aztán kívül-belül mázas cserépedénybe rakják be s az edényt jól találó mázas cserépfedővel fedik be s száraz napos helyen a földbe ássák. Némelyek pergament papírba sem csomagolják az ugorkát. Tél közepén is szép friss az ily módon eltett ugorka.

Kerti útból a burjánt kiirtani. Jó meleg, száraz időben jó mélyen le kell daraszolni, aztán ledöngölni s forró kátránnyal a burjányos helyeket megöntözni. Ha ki hült a kátrány, apró homokot kell rá hinteni.

Minden majorságtenyésztő maga is kelene köleskását termeljen, hogy ezt a kitűnő tyúkeledelt első kézből kapja. A köleskása magára és nagyobb mennyiségben feletetve erősen hizlal. Más táplálékkal keverten azonban kitűnő jó hatása.

A kotlókról az elősdiéket legcélszerűbben előzhetjük, ha a fészket s a kotló szárnyai alatt jól behintjük rovarporral. Továbbá lehetőleg gyakran kell alkalmat nyújtani a kotlóknak, hogy porban fürödjék. Jó ha a porba sok a mézpor.

A tyúkok „píp“-ja ellen jó szer: apróra vágalt foghagyma, friss hagymával s vajjal vagy zsírral keverve. Egy kevés konyhasót is kell hozzáadni. Naponta 2—3-szor 4—4 kis pillulát adunk be belőle a beteg majorságnak.

Majorság-cholera. Tanácsos az ismeretlenektől vásárolt majorságot 8 napig elzárva tartani. Szabadon bocsájtása előtt, hogy az esetleg kiütő cholera ne inficiálja mindjárt az egész állományt. Ha tyúk-cholera üt ki a majorság között, jó azt mindjárt jelenteni az állatorvosnál.

Ha a kis csibék panaszosan csipognak, szárnyacskaikat leeresztik s nincs étvágyuk, rendszeren tetvesek, főleg a fejüket kell megvizsgálni. A tetves helyeket halzsírral vagy faolajjal kell bekenni (Jó pár csepp petroleumot keverni az olajba. Ref.) Az elősdiék mind elpusztulnak.

Gabona és olajmagvak beszáradása. A padláson vagy magtárban elraktározott gabona súlyából nem kis mennyiséget veszít a fokozatos beszáradás folytán. Általánosságban a következő arányt vehetjük fel: Az első negyedévben súlyának 1:38%-át, a 2-ban 0:9, a 3-ban 0:6, a 4-ben 0:3%-át veszti. Ha pl. 105 mm. friss búzát beraktározunk, akkor csak 100 mm.-át ajánlatos elkönyvelni (számítva a rostálásnál elmaradó ajtat is), mert ha ezt nem tennénk, akkor később jönnék arra a kellemetlen tapasztalatra, hogy búzáinkból több mm. hiányzik. Olajmagvaknál a beszáradás még nagyobb, mert itt a levegőben is elillannak bizonyos alkatrészek és az évente 5—8 %-ra tehető.

Megbolondult tehének. Sajátszerű betegség tizedelte meg egy francia gazda tehén-csordáját Verviers közelében. Egy este az egyik tehén tombolni kezdett és tisztára úgy viselte magát, mintha megbolondult volna. A megdühödött állatot nagynehezen elfogták, az istállóba vitték és megkötözték, hol tovább tombolt és fejét folyton a falhoz verte. Egy állatorvos, ki a tehenet megvizsgálta, kijelentette, hogy a négy lábú páciensnek agyláza van, mely teljesen azonos az ember elmebajával és a tehenet azonnal megölette. A leölt állat husa fonnyadt, szivacsos és teljesen élvezhetlen volt, úgy, hogy el kellett ásni. Pár órával rá hat másik tehenen is kitört a dühöngés és azokat is le kellett ölni. Vén, tapasztalt gazdák azt állítják, hogy a tehének mérges fü-

veket ettek vagy pedig a rossz levegőtől boldultak meg.

— A mesterséges fehérje. Ha igaz az a hír, melyet a La Science Française 221-ik száma hoz hozzánk, hogy a mesterséges fehérjét sikerült végre előállítani, akkor nem-sokára egy egészen új iparág fog meghonosodni a föld minden tájékán: a fehérje-gyártás. Az említett szaklap szerint ugyanis dr. Lilienfeld az eczetsavamid és fenol kondenzálásával állította elő a fehérjét. A két folyadék keverékét foszforoxikloriddal kondenzálta.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Gazdasági Lapok” (Julius hó 30.) *Ordódy* Lajosnak egy igen érdekes cikkét közli »A gabonáhozamok Angliában és nálunk« cím alatt, melyet kivonatossan következőkben ismertetünk.

Az ókori Chaldeában az elvetett búza a mag 50–60-szorosát termette. Azt az országot méltán nevezheték a világ gabonatarházának. Magyarországról is ki van kiáltva ez a vélemény s ebből arra következtethetünk, hogy itt is jó és sok gabonának kell teremnie s épen ezért nem közönséges várakozással tekinthetünk a mi földünk termőerejére.

Minálunk egy magyar holdon $14\frac{1}{2}$ q. búza maximális termésnek mondható. Ennyi termelt ezelőtt 2 esztendővel Mezőhegyesen, a hol a föld termőereje és a mivélés intenzitása egyenes arányban állnak egymással. E $14\frac{1}{2}$ q. megfelel 32 q.-nek egy hektáron, a mit azonban még is abnormis nagy termésnek kell neveznünk, mert 11–12 q. termések már kanaáni természámba mennek Magyarországon.

Ezzel szembeállíthatjuk Anglia termés-átlagait. Az 1892-ik évi hivatalos statistika kimutatásai szerint, az ezen évet megelőző 10 esztendő átlagban volt Anglia termése hektáronként:

búza	31.1 hektoliter
árpa	31.25 „
zab	35.79 „

Ez megfelel körülbelül 25 q. buzának, vagyis magyar holdon 11 q.-nak, ugyanannyi árpának; $21\frac{1}{2}$ q. zabnak, vagyis m. holdon 9 q.-nak.

Ez Anglia 10 esztendő átlaga az egész ország területére! Hogy Anglia kedvezőtlenebb éghajlata dacára, mégis ilyen impozáns számokban beszélhet, azt főleg és első sorban annak kell tulajdonítanunk, hogy ott a gabonatermelés mellett a takarmánytermelés is szinte abnormis nagy. Az összes mivelt területek 25%-át foglalják el a gabonatermelés, míg a takarmányfélék és rétek 30%-ot tesznek ki. Az istállótrágya-termelés tehát szintén nagy, a mit élénken illusztrál még az is, hogy 100-rész szántóföldből 42-rész esik gabonára és 46-rész éves takarmány és gyökzövényekre.

Az Angliában majdnem általánosan elfogadott úgynevezett Norfolk-i vetésforgó a következő: 1. turnips, 2. árpa, 3. vöröshere, 4. búza. A 3-ik évben nem jön mindig vöröshere, nehogy sűrűn következék egymásután és a hereentság jelentkezzék, hanem váltogatják más takarmányokkal, hogy a here csak minden 8 vagy 12-ik esztendőben következék ugyanarra a helyre. Vannak azonban elűtő forgók ettől, mindenféle változásban, a lokális viszonyok által parancsolt módosításokban.

A takarmány-termeléssel egyidejűleg természetesen az állattartás is megfelelően nagy. 2.060,557 db. ló, 10.964,432 db. szarvasmarha, 31.498,021 db. juh és 3.669,528 db. sertés talál fényes ellátásra a szigetbirodalomban.

Másik oka a termés-átlagok nagyságának a műtrágyák nagymérvű igénybe vétele. Az angol gazdasági krízis megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság konstataálta, hogy a farmer-üzletek összes kiadásainak $\frac{1}{4}$ -részénél többre rug a műtrágyákra kiadott pénz.

Az angol mezőgazdaság nemcsak sok istálló-trágyát produkál, de hozzá kitűnő minőségűt is, a tömördek fölétegetett póttakarmány miatt. Ehhez járulnak még a termények oly fajtáinak megteremtése, a melyek képesek is a nyújtott bő táplálékot asszimilálni és érvényesíteni. A selectio és mesterséges párosítással létre hozott angol búzák és zabok erős gyökérzetükkel és szalmájukkal képesek nagy és hosszú szemekkel megrakott hatalmas kálászokat hordani, a megdőlés veszélye nélkül.

E tényekkel szemben mit mondhatunk mi? Tagadhatatlan, hogy a magyar intenzív gazdaságok között is nem egy van már, mely bőven termeli a trágyát s a műtrágyákkal sem fősvénykedik, inég is a magyar földmivélési politika nem zárkozhatik el amaz irányzat felkarolásától, hogy az intenzív gazdaságok részére, a bő viszonyokat értékesíteni tudó terményfajtákat adoptáljon. A földmivélési miniszteriumnak feladata lenne oly kezdeményezés istápolása, a mely tudományos módszerekkel, a mi gyakorlati igényeinknek megfelelő, bőven táplálkozó, de a bő táplálkozást meg is bíró és megjutalmazni tudó, hideget, meleget eltűrni képes termény varietásokat produkálna.

A collectionálás rendszerével, párosítással s ezek számára kellő tudományos képzettségű egyének és terrenumok biztosításával szép feladatot teljesíthetne a magyar kormány s e feladatkörhöz méltóan simulna ama törekvés is, mely feladataul tűzné ki, az ország mezőgazdaságának haladásához illő terményfajták meghonosítását, a hozam tekintetében most már ki nem elégitő terményfajtáinkkal szemben.

A »G. L.« ugyancsak e számában a »Szemle« cz. rovat a telepítések kérdéséről mondja el véleményét, melynek közlését szükségesnek véljük első sorban is azért, mert a gróf Csáky által tervezett »Agráriára«, mely jelenleg élénken foglalkoztatja a gazdaközön-séget és a napisajtót, szintén kiterjeszkedik. Olvasóink ismerik már lapunk álláspontját e kérdésben s így nem lesz szükségtelen külön is hangsúlyoznunk azt, hogy az alább rövid kivonatban közölt cikk ama soraival, melyek az »Agraria« fölött elítélő szavakkal térnek napirendre, nem érthetünk mindenben egyet. Tekintettel azonban a cikk mindenestre érdekes álláspontjára, azt a következőkben ismertetjük:

A csángó telepítvények nemrég szellőztetett kérdése, ujlag ráterelte figyelmünket erre a dologra. A telepítésekkel az ezer év óta véghez vitt, de a mult századok csapásai által megcsonkított honfoglalás hézagait kell kitöltenünk. A multban karddal, ma a kultura eszközeivel kell a feladatot megoldanunk. Ki kell elégitenünk a gazdasággal foglalkozó föld-nélküli nép mohó sovárgását a föld után.

A nagybirtokok parcellázása, a kiszeg-dák egyetemleges kötelezettségével és amortizációs kölcsönök segítségével nem jól ütött ki. Sokkal egyszerűbb ennél a *farm-rendszer meghonosítása, kombinálva az örök-áron megszerzés jogosságával*. A püspökladányi alapítványi kisbérleti rendszer kitűnően bevált. Az alapítványok természetével ugyan ellenkezett az örök átruházás megengedése s az nem is volt keresztül vihető, még is a kellő siker el nem maradt. Dicsérettel kell fölemlitenünk a közalapítványokról, hogy egy fináncz-konortiumnak nem ült fel s nem adta magát oda egy oly törekvés istápolására, a mely a rabszolga-korszak újbóli feltámasztására vezetett volna. Az illetők ugyanis kiakarták bérelni a közalapítványok uradalmait, parasztbirtokokra felosztani és a telepéseket, quasi fejős teheneknek tenni bele, hogy így pénzügyi áldozataik dupláját kapják vissza.

A földmivélési minister által létesítendő telepítések legmegfelelőbb megoldásra úgy jutnának, hogy ha a kisbérleti rendszert fogadnák el, úgy hogy azok, kik szorgalommal tőköt is szerezei képesek, megnyernék a vételre

való jogosultságot, a mi majd ösztönzésül szolgálna a vagyonszerzésre.

Fölvetették némelyek — legutóbbi famosus tervében Csáky gróf — a feles rendszert is, úgy a mint az Franciaországban divatos. Ez azonban a corruptionnak oly tág teret nyit, kivált állami kezelésnél, hogy nem tudunk az eszmével oly könnyen megbarátkozni. Egészen más helyzetben volna a magán birtokos, a ki maga ellenőrizheti a feles ügyleteket.

Állami kezelésre ilyen ügylet nem való, belga módra pedig a felesek kizsákmányolására vezetne. Különben is vissza vezetne a régi dézsma-korszakba, annak minden cifra csalárdságaival. Csak emlékezzünk vissza, a kiknek módjukban volt még borokat dézsmálni. Mennyi vizet dézsmáltunk!

Nemzetiségi vidékeken a nagy és kisbirtokok megszerzésével; a hitbizományok és papi javak kötelezésével, hogy a birtokok valamely hányadát kisbérletileg kezeltessek, továbbá egy, a magyar kormány föltétlen befolyása alatt álló telepítési bank létesítésével, mely a kisbérleti rendszer meghonosításával foglalkoznék, kellene megoldani a telepítés kérdését, mert e hatásában fontos szociális ügyet más-képen, mint a kisbérleti rendszerrel megoldani nem lehet!

Török Mihály,

Külföldi lapokból.

A próbafejés. Az úgynevezett tej-jelek adnak némi támpontot az illető tehén tejelő minőségére, de nem az utódaira vonatkozólag, hacsak kiválogatás útján nem lett állandóvá jó tejelő tulajdonság. Hogy azonban tenyésztésre a jól tejelő állatokat használhassuk föl, szükséges ismerni minden egyes állat minőségét. E célból tartják a próbafejéseket. Az az hetenként vagy kéthetenként megméri az egyes tehenek tejmenyiségét. Az eredményről rendes naplót vezetnek. Meghatározzák a tej zsirtartalmát s a vaj menyiségét. A próbafejésekből kiszámíthatják a közbeeső időszakra eső mennyiségeket is, valamint az évi hozamot. A zsirtartalom meghatározására a napi kétszeri vagy háromszori fejésből egyenlő mennyiséget vesznek, de a tejet előbb minden esetben gondosan összekeverik. A zsirtartalomról 100 liter teje vagy direkt számítják ki a vajat úgy, hogy a perczentekben kifejezett zsirtartalomról levonnak 0.20-ot s a maradékot 1.5 szorozzák s megkapják a vaj mennyiséget kgr.-mokban. A Helm-féle tejszámítási tabellákból direkt is ki lehet keresni minden tejmenyiséghez. Az évi tejhozam átlagát ismerni tehenenként nem elegendő, mert a 330 liter tejet adó tehén nem szükségképen termel több vajat a másik tehennek évi 2000 liter tejeben épp annyi vaj lehet. Ezért a zsirtartalmat is meg kell határozni minden esetben. A próbafejésű tejek értékének kifejezésére sokan ajánlják, hogy a tej mennyiségét kgrokban fejezzék ki ezt a zsirperczent tartalmával szorozzák. Ily módon úgynevezett kilogramm-perczenteket nyerünk. De a kiloperczent nem sokat mond s összehasonlításnál nem lehet jól értékesíteni. Leghelyesebb a vajhozammal fejezni ki a tej értékét, mert a vajhozam nem tart lépést a zsirtartalmával, mint általánosan hiszik, hanem erősebben gyarapodik a zsirtartalommal hiszen mindenféle tejnél — helyes kezelés mellett — a lefölezött tej hasonló zsirtartalmu. Épen ezért tejszövetkezetekben a tejet a vajhozam szerint kell megfizetni, mert ez a legmértányosabb.

Összehasonlítás céljából minden tehén naplójában föl kell jegyezni az évi tejhozamot literekben, a kisborjas tej mennyiségét, a zsirtartalmat %-ban, a vajhozamot kgrokban 100 kg. élősulyra kiszámítva, mert a legjobb tehén, mely 100 kg. élősulyra a legtöbb vajat adó tejet termel, nem az a mely egy éven átlag legtöbb vajhozamot mutat fel.

A tej zsirtartalmát a Gerber-féle Pfanhäuserből módosított acidbutyromerrel mérik. A tejpróbák a tehén nevével, vagy folyószám-

mal ellátott üvegekben jönnek. Ha egy pár csöpp káliumbichromát oldatot, vagy Farmalint adunk a tejhez, több napig el lehet tartani, minden káros következmény nélkül.

A zsirtartalom meghatározása a következőleg történik. Egy butyrométer próba-üvegbe 19 köbcenti 1.820—1.825 faj súlyu kénsavat töltünk erre 1 köbcent. 0.815 fajsúlyu Amylalkoholt töltünk óvatosan, az üveg falán folytatva le az Alkoholt a kénsavra, úgy, hogy fölötté úszva maradjon. Erre 1 köbcent. tejet töltünk rá az üvegbe. Egészen ép kaucsuk dugóval jól bedugva s a dugót leszorítva gyorsan összerázzuk; az üveget nyílásával mindig magunktól elfordítva kell tartani. Mikor a folyadékok jól összekeveredtek, akkor 60—70°C meleg vízbe állítjuk a próbaüvegeket rövid időre. Aztán a centrifugáló készülékben centrifugáltatnak, miután néhány percze újra a vízfürdőbe tételnek, hogy a zsirrteget, főleg téli időben megolvasszuk. A vízfürdőből kivéve gyorsan le kell olvasni az értéket; 10° épen 1% zsirt jelent. A vegyszereket (reagensek) használat előtt lehetőleg 15°C hőmérsékre kell hozni. (Fr. Toch-Schlucken: Der Deutsche Landw. 99. No. 12).

Németország gabonatermelése. Németország gabonatermelése és gabonakereskedelmének forgalma minket annyival is inkább érdekel, mert kivitelünk van oda s behozatalunk van onnét.

Az 1885—97. évi időszakban, a művelt földterületek s a termés hozamok meglehetősen állandóságot tüntetnek fel. A fogyasztás azonban sokkal növekedett.

Búza és vörös alakor (Spelz) termelés és fogyasztás.

Év	Lakosok száma		Szántó föld		Hozam		Beviteli többlet		Elhasználható		Vetőmag szükséglet		Fogyasztás		kg.
	millió	hektár	millió	hektár	mm.	hektár	pro hektár	millió	hektár	millió	hektár	hektár	hektár		
1885—1886.	46.707	2.294	30.74	13.40	3.633	0.424	2.209	69	73	72					
1890	49.241	2.327	33.24	14.20	3.996	0.428	3.568								
1897—98.	53.530	2.247	32.60	15.40	4.268	0.405	3.864								

Nagy arányokban növekedett, mint a vázlatos kimutatásból is látható.

A fenti periodus átlagos évi hozama búza és vörös alakorban (Spelz) 31.793.116 mm. Az évi átlagos szükséglet fejenként 70.38 kgr. s 53.530.000 lakos mellett 37.674.414 mm. évi szükségletnek felel meg. Hozzá véve a 4.205.178 mm. vetőmag-szükségletet az általános évi szükséglet 41.872.581 mm-t teszen ki. Az évi átlagos beviteli szükséglet lett tehát 12—13 mill. mm.-ra tehető.

1897-ben Németország átviteli többlete 10.081.410 mm. volt. A bevételben a következő országok vettek részt nagyobb mennyiségekkel: Osztrák—Magyar birod. 137.450 mm. 2.2 mill. márka értékben; Románia 1.521.000

mm. 23.4 mill. márka értékben; Oroszország 7.519.070 mm. 108.3 mill. márka ért.-ben. Argentína 326.030 mm. 4.8 mill. márka ért.-ben; észak-amerikai Egyesült-Államok 2.072.610 mm 31.7 mill. márka ért.-ben.

Németországnak jelentősebb kiviteli helyei: Belgium 381.270 mm. 5.7 mill. mark-értékben; Franciaország 178.210 mm. 3.2 mill. mrk ért.-ben; Anglia 219.150 mm. 3.3 mill. márka ért.-ben; Svédország 305.280 mm. 4.3 mill. márka ért.-ben; Osztrák-Magyar birod 249.540 mm. 4.1 millió márka értékben Végösszegeben 147.4 millió márka értékkel többet vittek be, mint a mennyi az ország kivitele volt.

Az utóbbi években úgy a bevétel, mint a kivitel erősen növekedett. A kivitel azonban rendkívüli kedvezmények nyújtása által mesterségesen éretett el (Der Oester Agra-rier. 99. No. 28.)

Indiai termés-kilátások. Az idén a gabonával bevett területek 23.200.627 acre-t tesznek ki szemben 1898. 22.771.219 acre-jével és az 1897 el végződő 5 éves cyclus 23.936.129 acre-jével. Legjobb a termés India északnyugati részében s a bengáli kerületben. Az összes termést 29.975.972 quarterre becsülik szemben 1898. 31.058.075 quarterjével s a fenti 5 éves cyclus 27.657.014 quarter átlagos termésével. A kivitel 1898-ban sokkal nagyobb, mint az előző években, mert 4.555.539 quarter szemben az előző négy év 558.273 qurt, 445.797 quarter, 2.334.015 quarter és 1.607.153 quarterjével szemben. (1 quart = 290.781 liter). (Agric Gazette 09. No. 1330).

A talaj hőmérséke. A „Royal Meteorological Society“ legutóbbi gyűlésén H. Mellish úr a társulat megbízásából végzett ez irányú kísérleteiről számol be. Az évi átlagos hőmérsék 1 lábnyi mélységben alig különbözik a körleg hőmérsékétől, de nyáron át melegebb, sőt némely állomáson a talaj hőmérséke 1 lábnyi mélységben 3 fokkal is melegebb volt, mint a körleg. Mellish úr szerint a könnyű talajban gyorsabban váltakoznak a hőmérséki vételek, mint a nehezebb, kötöttebb talajban, de viszont a kötöttebb talajban, mert ez jó hővezető, az extrémek nagyobb területre terjednek ki. (Agric. Gazette. 99. No. 330.)

S.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

— **Eladó csemegezőlő bejelentése.** Aból a célból hogy a csemegezőlőt venni szándékozók megismerhessék azokat a forrásokat, honnan csemegezőlőt a termelőktől közvetlenül szerezhetnek be a földművelésügyi miniszter felhívja a hazai termelőket, hogy várható eladó csemegezőlő-készleteikre vonatkozó adatokat az erre szolgáló bejelentő íven *legkésőbb augusztus hó 10-ig jelentsék be*, hogy azokat vidékenként csoportosítva, kimutatásba összefoglalva közzétehesse. A bejelentő lapok a közönség kényelme szempontjából az Erdélyi Gazdasági Egyletnél (Kolozsvár, Belközép-u. 11. sz.), az összes vármegyei gazdasági egyesületeknél, gazdaköröknél, valamennyi pincze-és szőlészet-borászati felügyelőnél s a földművelésügyi miniszterium szőlészeti osztályában kaphatók s egyszerű levelezőlapon foglalt megkeresésre bárkinek megküldetnek. A bejelentések a földművelésügyi m. kir. miniszterium VIII/1. osztályához czimzendők s legkésőbb augusztus 10-ig beküldendők. Félreértések elkerülése végett megjegyeztetik, hogy a jelen felhívás értelmében jelentkező termelő szőlőkészleteinek eladása tekintetében semminemű irányban sincs lekötve, hanem azt szabadon, belátása szerint legjobb módon értékesítheti, viszont a bejelentés megtételéből a bejelentő sem igényt nem formálhat, sem következtetést nem vonhat arra, hogy csemegezőlőtermésének eladását a földművelésügyi miniszterium magára vállalja vagy közvetítse.

— **A rozsda a vetéseken az idén ismét feltűnő sok helyen nagymérvben és kiterjedésben mutatkozott.** Minthogy e baj által okozott kár az utóbbi években folyton ismétlődik a földművelésügyi miniszter ur szükségesnek találta, hogy az beható kutatás és tüzetes tanulmányozás tárgyává tétessék és a baj korlátozására módok kerestessenek. Ezért utasította a magyaróvári növényélet és kórtani állomást, hogy a kérdést beható tanulmány tárgyává tegye és elrendelte, hogy a rozsdának elterjedéséről és kártételének mérvéről alapos tájékozást szerezzen. Együttal a gazdasági egyesületeket fölkérte és a gazdákat is felkéri, hogy gyakorlati tapasztalatok közlésével és kísérletekkel az állomást támogatni sziveskedjenek.

— **Védekezés a peronospora ellen.** A földművelésügyi miniszter úr a következő rendeletet adta ki: Az utolsó évek szomorú tapasztalatai meggyőzhették a szőlőbirtokosokat arról, hogy mily nagy károkat okoz a peronospora vitikola a szőlőkben, ha nem védekezünk ellene ideje korán a megfelelő módon. Felhívja ennélfogva a közönséget, hogy a védekezési időszak közeledtével a helyi sajtó útján s közgazgatási úton is lehetőleg széles körben figyelmeztesse az érdekelteket a peronospora viticola ellen való védekezés szükségességére s az előirt védekezési eljárásnak lelkiismeretes teljesítésére. Hasson oda a rendelkezésére álló eszközökkel, hogy a védekezés minél szélesebb körben terjedjen s minél általánosabbá váljék, s hogy a védekezés iránt esetleg alkotott szabályrendelet kellően végre is hajtassék. Az állami szakközegeket (a m. kir. vinczellér iskolák igazgatóit s a kerületi szőlészeti és borászati felügyelőket) utasítottam, hogy a szőlőbirtokosoknak a szükséges felvilágosításokat és utmutatásokat adják meg s őket eljárásukban támogassák.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Felhívás az erdélyrészi gazdatisztekhez a szegedi orsz. mezőgazd. kiállítás és a mezőhegyesi áll. uradalom megtekintése céljából rendezendő tanulmánykirándulás tárgyában.**

Több gazdatiszt barátomtól kaptam megkeresést és megbízást arra, hogy a szegedi orsz. mezőgazdasági kiállítás és a mezőhegyesi áll. ménes uradalom megtekintése céljából, egy f. évi szept. elején — az erdélyrészi gazdatisztek részvételével — rendezendő tanulmányút előkészítését és szervezését vállalam el. E kellemes és egyben közérdekű megbízást a legnagyobb készséggel fogadva, tisztelettel felkérem hazarészünk gazdatiszti karának azon tagjait, akik a kiránduláson részt venni óhajtanak, hogy ezen szándékukat velem legkésőbb augusztus hó 10-éig — egy levelező-lapon — tudatni sziveskedjenek.

A tanulmány-kirándulás legalább 25 és legfennebb 50 résztvevővel tartható meg és 2—4 napig fog tartani. Összes költsége személyenként legfennebb 25—30 frtra fog menni.

Közelebbi részletek — a beérkező jelentkezésekhez képest — az »Erd. Gazda« következő számában-, esetleg a jelentkezőkhöz intézendő levelekben fognak közölni.

Nem mulaszthatom el ezuttal azt is megjegyezni, hogy egy ilyen kirándulás mig egyfelől tanulságos és hasznos közvetlenül az abban résztvevő gazdatiszteknek, addig másfelől, közvetve: a nagy birtok és birtokosok érdekét is szolgálja.

Több ember többet lát s egyben kész a kritika is a látottak felett. Soha más helyen és más alkalommal oly rövid időn annyit tapasztalni nem lehet, mint egy ilyen barátságos jellegű kiránduláson, hol a résztvevők egymást mind ismerik, mindenre figyelmeztetik, véleményüket tartzkodás nélkül kimondják és a kérdéseket alaposan megvitatják.

Szóval: nem látom szükségét a hozszadalmis kapacitációnak. Az eszme jó; aki teheti, jöjjen. Én a fölvetett terv megvalósítását a legjobb igyekezettel fogom szolgálni.

Kolozsvár, 1899. aug. hó 4-én.

Tokaji László,

erd. gazd. egyleti titkár.

— **A szerb tövis kiirtása.** A mezőrendőr-ségről szóló 1894. XII. t. cz. 51. és 52. §§-ai elrendelik, hogy minden birtokos köteles birtoka egész területén a szerb tövist virágzása előtt azonnal kiirtani. Ezen rendelkezéshez képest a községi jegyzők felhívták a következőkre: 1. úgy a törvény, valamint annak végrehajtásai tárgyában kiadott földmiv. min. rend. 51. és 52. §§-ait a községeikben szokásos legkiterjedtebb módon többszörösen közhírre tétessék; 2. figyelmeztessék a lakosságot, hogy az irtás elmulasztása esetén a mulasztó költségére a község eljárásába fogja az irtást eszközölni, a mulasztó pedig a törvény 95. §-a b) pontja alapján 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fog büntetettetni; 3. a törvény fönt jelzett intézkedéseiről úgy az eljárásról, valamint a mezőri személyzetet haladéktalanul tüzetesen oktassák ki, azzal, hogy az ellenőrzést a legszigorubb módon tartoznak eszközölni; 4. a mezőri utasítandók, hogy a mulasztást tartoznak haladéktalanul bejelenteni; az eljárás köteles az elmulasztott irtást a mulasztó költségére az 52. §. értelmében eszközölni, a mulasztót pedig büntetés végett följelenteni; 5. köteleességét hanyagul teljesítő mezőri a szolgálati szabályzat, a községi eljárás pedig az 1886. XXII. t. cz. alapján fog felelősségre vonatni. E rendelet pontos és lelkiismeretes fogantatásáért, úgy a községi eljárás, valamint a jegyzők felelőssé tétettek.

— **Dánia tojáskivitele** évente 6,571,000 korona értékű (1 dán korona = 132 magyar korona). A földműveléssel szemben ez nagyon is jelentékeny összeg, mert Dánia nem képes elég gabonát termelni a saját fogyasztására sem. A míg ugyanis a búza, rozs, árpa, zab és pohánka évi kivitele összesen 10,519 millió koronát tesz ki, addig ugyanezen gabonanevek bevétele 23,016 millió korona értékű. A tojáskivitel még csak a juhkivitel mulja fölül nagyobb mértékben s kevéssel nagyobb, mint a lókvitel, míg a vaj, hús, szarvasmarha s disznókvitel a tojáskivitel jóval túlhaladja. Csupán a sajtkészítés van annyira hátra, hogy e téren bevitelre van szükségük.

— **Tűzoltókat érdeklő ítélet.** A kir. Kuria egyik elvi jelentőségű ítéletében kimondotta, hogy a ki a tűzoltáshoz megjelent tűzoltót tetteg bántalmazza, az hatóság elleni erőszakban bűnös.

— **Darányi főminiszter.** Csanádmegyében, — a hol, mint különben mindenütt az alföldön, földszerzéstől és földbirtokról álmodnak az emberek, — egy atyafit valami mezőrendőri vétség miatt elítélt a megyei hatóság. Az ítélet kihirdetésekor az atyafit megkérdezték, hogy föllebbez-e?

— Nem föllebbezek én uram, hanem apellálni apellálok a főminiszterhez.

— A főminiszterhez? a miniszterelnökhöz?

— Nem én, uram, hanem a Darányi főminiszterhez.

Hiszen az nem fő, — hanem földművelési miniszter.

— Épen azért fő az, uram, mert az a legfőbb mégis, a kihez a föld tartozik.

— **Egy híres gabonaspekuláns halála.** Az 1898. évi campagne örökké emlékezetes fog maradni azok előtt, akiket nem a fogyasztás, hanem tisztán a játék, a spekuláció szempontjából érdekelnék a gabonárák hullámzásai. Ha szemügyre vesszük a naponként beérkező külföldi tőzsdejelentéseket, bizony csak megvetéssel nézhetjük le azt a csekély $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$ vagy $\frac{1}{2}$ centet, melylyel tegnap emelkedtek vagy csökkentek a newyorki buzaárak, hisz manapság egy egész centnyi árváltozás már ritkább dolog, tavaly azonban volt nap, melyen 22 cent áremelkedést jelentett egy napon Chicago, e napon Budapesten is 1 frt 50 kr.-ral emelkedett a buza ára. Természetesen ily árváltozásokat ritkán idéz elő a kereslet és kínálat természetes alakulása, az ily óriási árhullámzás csak mesterséges eszközökkel érhető el, amint azt tavaly eddig nem ismert arányokban láttuk is Leiter ur, a hírhedt chicagói milliomos, aki összesen husz évesnél alig volt több, tavaly bámulatos ügyességgel tudta heteken át tartani az óriási buzaárakat és ha sok spekuláns tavaly va gyonra tett szert, ezt első sorban neki köszönhetik. Leiter ur merész spekulációjának sok utánzója akadt és míg neki magának nem sikerült terveinek teljes sikerét megélni, amennyiben az utolsó pillanatban zsekutczába került a merész spekuláns, addig mások, akik idejekorán visszavonultak, óriási nyereségeket értek el. Így a St. Louis-i tőzsde egyik leg-híresebb embere: Barnes SI ur tavaly egy egyetlen napon 250.000 dollart, azaz 625 ezer forintot nyert a gabona tőzsdén. De az ily óriási kockázattal járó üzletek az ember idegeit tönkre teszik. Barnes ur is hónapok óta volt beteg és most halála hírére hozzák amerikai lapok Miután ő volt a St. Louis-i kereskedők egyik híres alakja, hosszasan siratják meg a lapokban, de örököséről feltehető, hogy kevesebbet fognak siránkozni, mert Barnes ur milliókat érő vagyont hagyott hátra.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

— **Egyházi birtokok eladása.** Szemben azokkal a nagymérvű birtokvásárlásokkal, melyek az utóbbi években a holt kéz részére történtek, valóságos sensatio-számba mennek az alábbi hírek, melyek egyházi birtokok eladásáról szólnak. A *csanádegyházmegyei* székeskáptalan nemrégiben eladta a Temes megyében Sztancsófalva határában fekvő 4700 kat hold ingatlanát. Ujabbán ismét az a hír, hogy az *esztergomi érseki* uradalom engedelmet nyert, hogy a Nógrádmegyében Nagy-Zellő és Hunyad határában fekvő, körülbelül 2640 holdra terjedő földbirtokát nyilvános árlejtés útján eladásra bocsássa. Az *esztergomi főkáptalan* szintén több uradalmat szándékozik eladni, melyek most részint házi kezelés alatt, részint bérben vannak, de az Ipoly és Garam áradásai miatt már több év óta semmi jövedelmet nem hoznak. A *zágrábi* székeskáptalan meg éppen azt határozta el, hogy összes magyarországi uradalmait lassan kiadja a kezéből s azért már legelsőbben a Torontálmegyében fekvő és mintegy tizenegyezer hold terjedelmű uradalmán, Istvánföld, Módos és Káptalanfalva határában be is szüntette a házi kezelést, gazdálkodást, olyformán, hogy egyelőre egy részét kisebb parcellákban kiadta az említett községek lakóinak.

— **A komlótermés.** Magyarországon nagyon lassu tempóban halad a komlótermelés, habár az itteni talaj és klimatikus viszonyok általában kedvezőek, sőt egyes vidékeken oly annyira jók, hogy a termelt komló versenyez a külföldi produktumaival is. A komlóárak is eléggé kedvezőek, a hazai komlótermelés még sem képes olyan fokra emelkedni, mint Ausztriában. Az a kevés komlóültetvény, a mely az országban van, az idén meglehetősen jó ter-

mést ígér. A külföld máris érdeklődik az ideai produktumok iránt, sőt tudunkkal történtek már 100—120 frtos (50 kgrm.) kötések is, ami minden esetre ismét lehetséges ár, tekintve azt, hogy Ausztriában (Csehországban) sem sokkal jobbak az árak. Rakonitz vidékén 115—120 frttal adták el az ideai termés egy jelentékeny részét (50 kgrmonkint.) Az osztrák részi komlótermés kilátások eléggé jók, ámbár a nedves, hűvös időjárás itt jelentékenyen visszavetette a komlót fejlődésében. Legszebben áll a komló Morvaországban, felső Ausztriában és Galicziában; elég jól nő Csehországban, Stiriában, a hol azonban legalább is 14 nappal elmaradt a növény, a mi az üzleti viszonyokra nem lesz előnyös.

1899. július 27.

Időjárás. A légnyomás maximuma északnyugatra hízódott vissza, míg a minimum északkeleten helyét megtartotta. Közép-Európában a légnyomás különbségek kicsinyek: Franciaország felé nyugatról légnyomási depresszió közeledik.

Az idő Európaszerte tulnyomóan száraz, a hőmérséklet eloszlása változatlan.

Hazánkban derült, száraz és meleg idő uralkodik.

Jóslat: Tulnyomóan száraz és meleg idő várható helyi zivatarokkal.

Hőmérséklet. Budapest 19.4, Ó-Gyalla 17.3, Szeged 21.7, Kolozsvár 17.4, Zágráb 18.4, Berlin 19.5, Bécs 17.0, Páris 20.0, Róma 0.—, Szent-Pétervár 13.6, Konstantinápoly 25.5.

Budapesti gabonátőzsde.

I. Készárúzet.

1899. augusztus 3.

Buza 76—82 kilósig	frt 8.70—8.90
rozs új elsőrendű	" 6.55—6.70
" " másodrendű	" 6.45—6.60
árpa " takarmány	" 5.90—6.30
" " égetni való	" 5.70—5.90
" " sörfőzésre való	" 0.—0.—
zab " "	" 5.85—6.—
tengeri ó-bánsági	" 4.60—4.70
" " másnemű	" 5.—5.25
repce új káposzta	" 11.90—11.95
Köles új	" 4.15—4.45

Kolozsvári piac.

1899. augusztus 3.

A csütörtöki (augusztus 3-iki) **hetivásáron** a következő árakat jegyeztük föl.

Buza (métermázsanként)	frt 8.20—9.20
Rozs " "	frt 6.60—7.—
Zab " "	frt 4.75—5.—
Tengeri " "	frt 4.50—5.—
Árpa " "	frt 4.50—5.—
Marhahús I. oszt	52 kr.
" " II. " "	48 kr.
Csirke nagyság szerint	35—65 kr.
tojás 6 drb.	10 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Dr. M. L. Jövő számunkban lehetőleg közölni fogjuk. — F. K. E számunkban közöljük a felhívást, olvassa el. Mindenesetre ajánljuk, hogy részt vegyen benne.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Báró MANNSBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

Szegedi Mezőgazd. Kiállítási Sorsjegyek.

Főnyeremény: 50,000 kor. érték

és több, kisebb, nagyobb nyeremény,

összesen 1006 nyeremény 100,000 korona értékben.

➔ **Egy sorsjegy ára 20 kr.** ➔

Az összes nyereményeket kívánatra 20 százalék levonással azonnal **készpénzben** beváltja

Budapesten: a „Hermes“ Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság, V., Dorottya-utca 8.,
vagy **Szeged**en: a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank.

Ezen pénzintézetek a **nyerő kívánságára** készek az **50,000 korona értékű főnyereményt**

➔ egy hasonló értékű szegedi mintaszerűen berendezett tanjai gazdasággal is becserélni. ➔

Huzás Szegeden, a kiállítás utolsó napján 1899. szeptember 10-én este 6 órakor.

Sorsjegyek kaphatók bank- és váltóüzletekben, az összes dohánytőzsdékben és egyéb elárúsító helyeken.

Viszontelárúsítók forduljanak a kiállítást rendező

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségéhez,

Budapest, IX., Üllői-ut 25., Köztelek.

(199.)

MALOM-
BERENDEZÉSEKET,
valamint
egyes malomgépeket, vizeskereket, turbinákat,
közlőműveket stb. gyárt és szállít

WÖRNER J. ÉS TÁRSA
malomépítészeti gépgyára és vasöntődjé
(102.)
Budapest,
Külső Váci-út 54. szám.

Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.
RAKTÁRAK:
KOLOZSVÁRT, Unió-utca 5.
MAROS VÁSÁRHELYT, Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai
Első maros-vásárhelyi butor- és építészeti asztalos munkák gyára
gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségeinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos butorokból, függöny és szőnyegekkel.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban.
(138.)

GRAEPEL HUGÓ gép- és rostalemezgyár, malomépítészete

BUDAPESTEN, V. ker., Külső Váci-út 46. szám.

Marshall Sons & Co. Ltd angolországi gépgyár vezérigynöke ajánl utolérhetlen szerkezetű és minőségű Marshall-féle

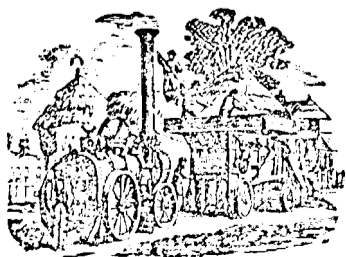
➔ gőzmozgonyokat és gőzeséplőgépeket, ➔

(30.)

szabadalmazott kombinált gabona- és lóhereséplőgépeket

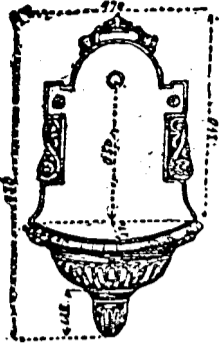
➔ két eséplődobbal, ➔

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukorica-morzsolóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészülékkel (gólyt), — HARRISON-féle „Albion“ őrlőgépeket.
Malomépítészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas és vāmörölőmalmok teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább fel-
sorolt munkákat jótállás mel-
lett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák
épületekre eresz csatornákat és
egyébb diszitményeket horgony
vagy bármínemű fémekből rajz
vagy minta szerint, ezen kívül
tűzetemben kapható és megren-
delhető mindenemű konyhaberren-
dezések.

Vízvezeték és csatornázás
magán gazdasági telepekre, vagy
magán épületek városi vezeték
összekötésére, teljes magán für-
dőket, szivattyúk, fecskendők,
szőkőkutak, stb. csatornázások vas, ólom vagy kőanyag
csövekből, (closetek) minden kivitelben, vizelők, mosdók
és kiöntők szerelését. (148.)

*Fürdőkádak kölcsön kaphatók!
Fedél és csatornafestést felvállal!*
A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tar-
tását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

Papp László

kávé-, fűszer-, bor- és csemege kereskedő
Kolozsvárt, Theologia épület.

Ajánlja a helybeli és vidéki n. é. közönségnek rak-
tárán levő kitünő minőségű és ízű kávéit.

ÁRJEGYZÉK.	frt kr.
1 kgr. Sántos válogatott	1.14
1 " Jamaikai jóízű erőteljes	1.30
1 " Guatemala fin., igen ajánlható	1.48
1 " Portorico közép szemű finom	1.62
1 " Portorico legfinom. erős, nagyszemű	1.82
1 " Ceylon finom	1.70
1 " Ceylon nagyszemű, igen finom	1.92
1 " Cuba nagyszemű legfinomabb	2.02
1 " Arany jáva, zamatos	1.90
1 " Mocca arabiai	1.92
1 " Gyöngy zamatos, fin. minőség	1.80
1 " Gyöngy nagyszemű, kiváló minőség	2.10

Vidéki megrendelésnél bérmentve kilonként 6
krral drágább.

Megrendelések postán utánvétellel 5 kilós Zsá-
kocskákban több fajta kávéból is összeállítva kül-
detnek.

Kitünő minőségű kávéimmal a versenyt bár-
mely fiúmei, trieszti és hamburgi cégekkel kiállom.
(193.)

Tiszavidéki búza.

Jász-Nagykun-Szolnokvármegye Gazda-
sági Egyesületének fogyasztási és értéke-
sítési szövetkezete, a vetőmagul leginkább
ajánlatos

tiszavidéki búzát

teljesen megbízható, csiraképes és fajtisza
minőségben hozza forgalomba. S a vetni
való búza a legspecialisabb tiszavidékről
bármely nagyobb vagy kisebb mennyiség-
ben előnyösen beszerezhető.

A megrendelések a mennyiség és pontos
cím megjelölésével a **Gazdasági Egye-
sülethez Szolnok, megyeszékház, inté-
zendők.**

(197.)

KASSANTAL

aranyozó-üzlete
Kolozsvárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít új képkereteket tükörkere-
teket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle
aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését
rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb csi-
szolt arannyal

jutányos árban, felelősség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós
arannyal, aranyozásért felelősséget vállalok.

Pontos kiszolgálás! (163.)

Legolesőbb
bevásárlási
forrás
mindennemű

vadászfegyverek, revolverek és vadászati
cikkekben. (192.)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Régi fegyverek ujjakkal kicseréltetnek.

FÖLDESZ L. puskaművesnél

BUDAPEST. IV., MUZEUM-KÖRUT 3.

Repeze eladás.

A fogarasi m. kir. állami ménesbirtok igazgatósága,
folyó évi augusztus hó 12-én délelőtt 11 órakor tartandó zárt
írásbeli ajánlati tárgyalás után 160 métermázsa repcét
bocsát eladásra.

Az eladási feltételek és repeze minta kivánatra kül-
detik.

(201.)

A fogarasi m. kir. állami ménesbirtok igazgatósága.

**CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSÓN
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!**

X.

SZIVATTYUK

mindennemű házi és nyilvános czé-
lokra, a mezőgazdaság-, építkezés
és iparnál.

A BOWER BARFF-féle

szabadalmazott inoxydálási módszer
szerint

= inoxydált szivattyuk =

rozsa ellen védve.

(87.)

W. GARVENS, Wien,

I. Schwarzenberg-gasse 6.
I., Walltschgasse 14.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

MÉRLEGEK

legujabb javított rend-
szerű tizedes, százados
és hídmerlegek, fából és vasból,
kereskedelmi, közlekedési, gyári,
mezőgazdasági és ipari czélokra

EMBERMÉRLEGEK, MÉRLEGEK

házi használatra

Szivattyu- és gépgyártási
betéti társaság.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körut 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf.

Alelnök: CSAVOSSY BÉLA.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÖNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÖNYI ZSIGMOND.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános
elismerése szerint a biztosítás terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti
a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors
és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes melegegedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet
pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden
más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseléség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek
mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságá-
ra — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszágnak, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal
terményeket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körut 8.)
és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

FISCHER PÉTER és Társa

cs. és kir. udvari szállítók.

mű- és kötszer-gyárosok
BUDAPESTEN.

Raktár és gyár: IV. Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják mindennemű *állatorvosi mű- és kötszerrel dúsan felszerelt raktárukat*, mely mindenféle újabb szerkezetű sebészi, szülészi, bonczani, patkolástani és más állatgyógyászati czélokra szükséges eszközöket tartalmaz.

1894. évi árjegyzéket kívánatra beküldünk.

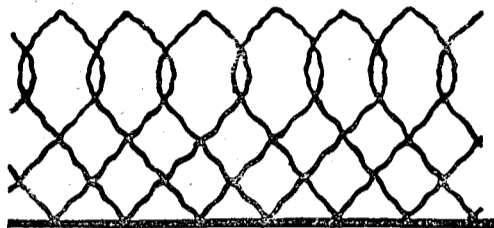
Eszközök javítása és átalakítása is elvállaltatik. (7.)

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövet-fonat és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való **Gép-sodrony-fonatait**, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányó rosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és löherrosták Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és ezüszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczel tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különbféle mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-lábtörölők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgállok. (121. 4—26.)

Hangszergyár!

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok, citerák, czimbalmok, fa- és réz fuvóhangszerek, valamint azok alkatrészeinek nagy választéku raktára; továbbá német és olasz

hurokat

BRAUN MIHÁLY

KOLOZSVÁR

Wesselényi Miklós-u. 18.

Mindennemű javítások

pontosan és olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan teljesítetnek.

Árjegyzék

kívánatra ingyen és bérmentve. (117.)

Köszönetnyilvánítás.

Ő fensége Salvator Lipót főherceg udvarmesteri hivatala.

Általános Asbestáru-gyár.

Ő császári és királyi Fensége Salvator Lipót főherceg rendkívül meg van elégedve az asbesttalpall bélelt cipőkkel. Ő fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide.

Hisszük, hogy e vadász-cipők ép. oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szalonzcipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

KRAHL, huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor úr!

Az asbestbetétű cipők kitünőségét bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy, hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel.

Szíves tanácsát köszöni

Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én.

tisztelő hiva

VEKERLE SÁNDOR.

Óvakodjunk a hamisításoktól,

Ovjuk lábainkat az izzadástól, melegtől

és meghűléstől.

Nincs többé lábfájás!

Sem tyúkszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés,

sem lábdaganat, sem lábégés.

Rövid idei viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-féle, az egész világon szabadalmazott asbesttalpbéléssel látja el. Kétféle vastagságu 1 frt 20 kr., egyszerű 60 kr., homoktalp 40 kr. gyermekeknek fele.

Az asbesttalpbélel kitünőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek s a m. kir. honvédségnek eddig 22 500 pár szállított.

Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Felvilágosítások, prospectusok és köszönetnyilvánítások ingyen.

Viszonteladónak megfelelő árendemény.

Kapható kizárólag az

ÁLTALÁNOS ASBESTÁRU-GYÁR

BETÉTI TÁRSASÁGNÁL,

Budapest, VI. Sziv-utca 18. szám.

(167.)

MÁJER MIHÁLY épület és műbádogos

Kolozsvárt, Belközép-u. 53.

Elvállal mindennemű épület bádogos munkát, fedél festést és javítást. Ajánlja raktárán dúsan felszerelt konyha és kertészeti berendezéseket. Elvállal mindennemű javítást a legolcsóbb árak mellett.

Pontos és szolid munka

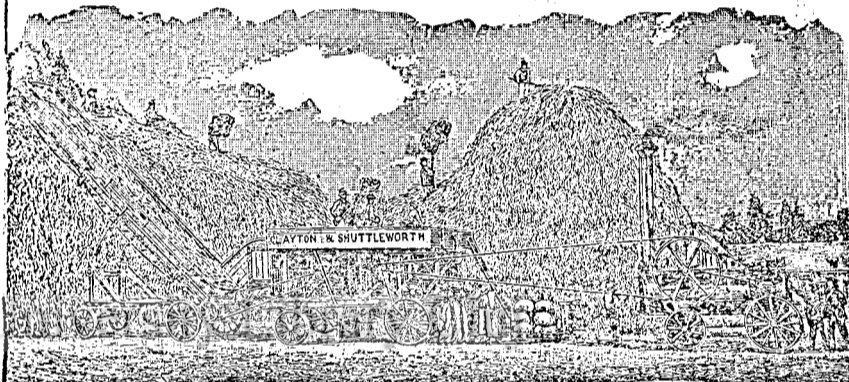
(162.)

Májér Mihály.

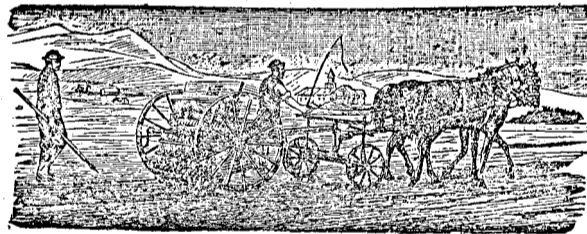
Clayton & Shuttleworth

mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

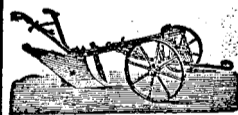
Locomobil és gőzeséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, szalmakazalozók, továbbá járgány-cséplőgépek, löher-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek; szénagyújtók, boronák.

„Columbia-Drill“

legjobb sorvetőgépek, szecsavágók, répvágók, kukorleza-morzsolók, daráló, őrlő-malmok, egyetemes aczel-ekék,

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb

locomobil- és cséplőgép-gyára.

FALB

sok esős és zivataros időt jószól július és augusztus hónapokra; ajánlatos tehát, hogy a gazdák lássák el magukat idejekorán vízhatlan takaróponyvakkal, melyek elismert legjobbnak minőségben a legolcsóbb gyári áron kaphatók Fischer J. ponyva- és zsákgyárában, Budapest, Nagykorona-utca 18. Alapított 1882. Min-ták kívánatra ingyen és bérmentve. (165.)

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főter 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítására pontosan eszközöltetik. (127.)

GÁÁL és MOLNÁR

legnagyobb butor-raktára

KOLOZSVÁRT, Unio-utca 8-10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

a legszolidabb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(164.)

Gaal és Molnár.

BOSKOVICS JÓZSEF áruháza „A kakashoz” Kolozsvárt (belközép-utca és fapiacsori sarokház.)

Van szerencsém ezennel a t. vevő közönség becses tudomására hozni, hogy az 1883. év április hó elsején, tehát tizenhat év előtt alapított üzletemet 1899. április hó elsején áthelyeztem a *belközép-utca és fapiacsori sarkán levő saját házamba*. Az e házban ezelőtt tkts. Veisz József ur által hosszú éveken át birt. üzlethelyiséget kibővítettem és korszerűen új berendezéssel elláttam.

ÁRUCZIKKEIM A KÖVETKEZŐK:

Fűszer: u. m. ezukor, kávék, rizs és egyéb gyarmat áruk.
Liszt: hengermalmi liszt, korpá és derceze.
Italok: Bor, édesített italok, Rum és Cognac, valamint finomított és denaturált szesz.
Olajok: bel- és külföldi petroleum, olajok és firnisz.
Gazdasági-, kerti- és virágmagvak. E cikket most vezettem be és így a magvak jóságáért szavatolhatok.

Házam fapiacsori részén el van helyezve: Könyv- és gyorsajtó nyomdám, hol szakképzett vezetés alatt mindenféle nyomdai munkák a legolcsóbban és leggyorsabban díszes kivitelben készíttetnek; és a vezetésem alatt levő **magyar királyi só nagy árua.**

Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan kiszolgáltatnak.

Kész szolgálja **Boskovics József**

Kolozsvárt, belközép-utca és fapiacsori sarokház.

A közelvidéki uraságoknak, *kik szekérrel jönnek be Kolozsvárra*, ajánlom a házamban levő vendéglő igénybevételét; lovaik és szekerük számára 2 nagy istálló és fedett szin áll rendelkezésükre.

GAZDASÁGI IRODA
KOLOZSVÁRT

Jókai-utca 4. — Telefon 176.

(186)

Megbízásból közvetít:

Birtokvétel és eladást.

Birtok bérletet.

Gazdasági termények értékesítését.

Gazdasági haszon állatok értékesítését.

Gazdasági gépek beszerzését és értékesítését

Gazdasági nyerstermények értékesítését.

Biztosítások eszközését.

Jelzálog kölcsön eszközését.

Gazdasági üzentervek elkészítését és elszámolások felülvizsgálatát, melyeknek gyors, pontos és méltányos kiviteléért szavatolunk.

Clichéket árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek.

(4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen betézetett 15 millió arany forint.

Képviselesége útján Kolozsvártt (Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyújt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalékos,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százalékos évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2 %-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalékos és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 %-os évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfiai adnak véleményét. (1.)

A bank képviseleségénél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os záloglevelek, 3% -os nyereségmentesek.

Marcinkiewicz Ignác

férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)